

Aleppo krváca!

Cirkvi v Aleppe robia všetko pre to, aby kresťania odiaľ neodchádzali

str. 3

Kresťanstvo je služba

Rozhovor pápeža Františka s redaktormi francúzskeho katolíckeho denníka *La Croix*

str. 4

Básnik prírody

Pred 30 rokmi zomrel v exile kňaz a básnik katolíckej moderny Mikuláš Šprinc

str. 18

Očista chrámu

Giotto di Bondone: Kristus vyháňa kupcov z chrámu

Povedzme si to otvorene: Ježiš vyhánajúci kupcov z chrámu nám akosi nezapadá do mozaiky, akú sme si o ňom vytvorili. Prirodzene, na náš obraz. Vyhovuje nám Kristus láskavý, robiaci zázraky, liečiaci, odpúšťajúci... Boží Syn s bičom z povrázkov, prevracajúci stoly a rozmetajúci peniaze pôsobí priveľmi nahnevano, priveľmi prísno, akosi „nebožsky“, priam – a povedzme to bez obalu – pohoršlivo. A tak sa aspoň utešujeme, že je to jedna z mála epizód, ktoré sa nás vôbec, ale vôbec netýkajú, pretože my nie sme v jeho chráme nijaký jarmočníci, nekšeftujeme, o finančných transakciách ani nehovoriac. Nie, nie, vyčistenie chrámu je len kvôli istej plasticite vykreslenia historických reálií daného obdobia. Striktne vzaté – s Ježišovým učením vlastne ani nesúvisí.

Lenže striktne vzaté – sv. Pavol to vidí akosi inak: „Neviete, že vaše telo je chrámom Ducha Svätého, ktorý je vo vás, ktorého máte od Boha“ (1 Kor 6,19)? A zrazu praskot biča z povrázkov už neznie z ďalekej minulosti, práve naopak – je až priveľmi blízky, priveľmi hlasný.

Ale úprimne – ja sa nemusím znepokojovať. S peniazmi nevekslujem (ani ich nemám), nepredávam dobytok, ovce či holuby, a už tobôž v Božom chráme! Nie, priatelia, z domu ne-

beského Otca „nerobím tržnicu“ (porov Jn 2,16), od takéhoto pohoršenia som veľmi ďaleko.

Lenže aj napriek neochvejnej istote o nevydávani „trhovnickeho“ pohoršenia praskot biča silnie. A keby len to – tne priamo do živého! Tne totiž do môjho „nepohoršenia“, do môjho úzkostlivého dbania na to, aby mi kvôli mnou spôsobenému pohoršeniu „nezavesili na krk mlynský kameň a neponorili ma do morskej hlbiny“ (porov. Mt 18,6).

A práve tu dochádza k omylu, k fatálnej chybe! Isteže, jestvujú pohoršenia, ktoré si zasluhujú Kristove žeravé slová. Bol by to absolútny nezmysel ignorovať Pánove varovanie. Lenže sú aj „pohoršenia“, ktoré sú vlastne povinnosťou kresťana. Sú to tie „pohoršenia“, ktoré by mali z kresťanov robiť „divadlo pre svet, anjelov i ľudí“ (1 Kor 4,9). „Pohoršenia“, ktoré nestrážia vyhovujúci poriadok, ale ho prekvasujú, ktoré aj napriek mienke a sile mocných tohto sveta hrdinsky zotrávajú na hodnotách a Kristovom učení, ba čo viac – „pohoršlivo“ ho aj hlásajú a žijú. Sú to tie „pohoršenia“, ktoré ochucujú a osvetľujú svet, a preto ich Kristus nazval „solou a svetlom sveta“ (porov. Mt 5, 13n).

Lenže „ak sol' stratí chuť, čím ju osolia“? „Už nie je na nič, len ju vyhodit' von, aby ju ľudia pošliapali,“ znie Kristova odpoveď (Mt 5,13). Už len zobrať bič z povrázkov a vyhnat' trhovníkov a peňazomencov. Nie tých z jeruzalemského chrámu, ale takých, ako som ja, ktorý som trhovníckymi kšeftami so sebou samým, vekslovaním s vlastným svedomím a so skutočným kresťanstvom odsolil sol' a premenil ju na meď, z „divadla pre svet, anjelov i ľudí“ som vytvoril nič nehovoriacu nudnú televizu, čo omrzí už pri piatom dieli, pretože je fádna, bez nápadu a myšlienky, bez šťavy, bez akéhokolvek „pohoršenia“. Pretože z „chrámu Ducha Svätého, ktorý je v každom z nás“, som urobil miesto čarania a keťasenia, skrátka prosperujúcu tržnicu.

A tak v tom priveľmi reálnom praskaní Kristovho biča spoznávam, že očista chrámu nie je evanjeliová epizóda kvôli vykresleniu historických reálií, ale že s Ježišovým učením vlastne súvisí až priveľmi. Buď zohnem chrbát a budem čakať údery a vyhodenie von, „aby ma ľudia pošliapali“, alebo sa postavím proti sebe samému a začnem čistiť Otcov chrám, ktorý je vo mne.

Inak vyjde zo mňa pohoršenie nehodného kresťana. Pohoršenie bez úvodzoviek, zato s mlynským kameňom na krku...

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

Kým je kresťan nespokojný, môže byť spokojný.

Julien Green

Sr. Veronika Terézia
RÁCKOVÁ, SSpS
(8. 1. 1958 – 20.5. 2016)

Bol to veľmi dlhý deň. Práve sme sa vrátili z pohrebu sestry Veroniky. Všetko sa skončilo veľmi pokojne a bol to nádherný pohreb. Skoro ráno sme jej telo odovzdali na letisku (v Nairobi). Letela spolu s nami v tom istom lietadle. V Jube nás na letisku čakala skupina spievajúcich a modliacich sa rehoľníkov spolu so štátnymi zástupcami, hneď pri malom lietadle, ktoré nás, osem sestier a rakvu, previezlo do Yei. Keď sme leteli, bolo to, ako keby sa Veronika lúčila s miestom, ktoré tak veľmi milovala.

V Yei ju naložili do tej istej sanitky, v ktorej bola zranená. Cestu do kostola, ktorá trvala asi hodinu, lemovali spievajúce zástupy ľudí. Nespočetné množstvo áut, motoriek, peších...

Môžeme povedať, že sestra Veronika sem chcela prísť. Bez jej pomoci by to tu bolo veľmi ťažké.

Boli tu aj policajti. Požiadali sme ich, aby dnes so sebou nemali zbrane. Rešpektovali to, hoci tam boli vysokí štátni predstavitelia. Sv. omšu sme mali vo farnosti Latuya pred kostolom. Pochovaná bola hneď vedľa kostola.

Ďakujeme veľmi...veľmi pekne za všetky vaše modlitby. Verím, že tam urobí zázraky...

List Sr. Eleonory Cichonovej, ktorý naspísala bezprostredne po pohrebe v Yei v Južnom Sudáne

Miestne cirkvi v sýrskom Aleppo robia všetko pre to, aby kresťania odtiaľ neodchádzali

Aleppo krváca!

Snímka: CNS

Slabá diplomacia a strašná vojna. Aj tak by sa dala opísať situácia v Sýrii počas uplynulých piatich rokov.

Zatial' čo politickí predstavitelia Ruska a USA chcú riešiť krízovú situáciu diplomaticky, povstanci pokračujú v útokoch na Aleppo a umierajú ďalší ľudia. Tragické udalosti pre *Rádio Vatikán* (RV) opísal arménsko-katolícky aleppský arcibiskup Boutros Marayati.

ZOSTALA PÄTINA

Podľa arcibiskupa je v súčasnosti Aleppo rozdelené na dve časti: „Jedna časť je v rukách rebelov, džihádov, teroristov a druhá časť, kde žijeme my, je pod kontrolou vlády. Bohužiaľ, prímérie, ktoré sa vyhlásilo pred tromi či štyrmi mesiacmi, sa skončilo.“ Rebeli totiž začali strieľať rakety, mínometné granáty, bomby. Katedrálu Mons. Marayatiho nedávno zničili. Útoky džihádov neprestávajú. „Mesto zaplavili rakety a nemocnica bola zničená. Ostali sme bez vody, bez svetla, bez elektriny,“ opisuje arcibiskup dôsledky posledných útokov. Obyvatelia už ďalej nevládzu.

O silnejúcich útokoch hovorí aj kňaz Arménskej katolíckej cirkvi Elias Janji: „Vystrieli na nás toľko rakiet, že sa môže hovoriť o genocide. Mnohí ľudia zahynuli a mnohí už nemajú domov.“ Upozornil na to, že Aleppo bolo vždy centrom dialógu, „najmä pre nás kresťanov, ktorých bol v meste veľký počet“. Pred vojnou žilo v Aleppo 150 tisíc kresťanov, z ktorých teraz zostalo sotva 40 tisíc.

NIE POMOC, ALE MIER

Mons. Marayati upozornil, že veľmi veľa ľudí síce opustilo krajinu, no teraz prichádza ďalšia vlna kresťanov, ktorá sa pripravuje na odchod. No keďže pápež František vyzýva, aby kresťania neodchádzali, pretože „Blízky východ nemá bez kresťanov zmysel“, vzniká tu dilema: „Útek kresťanov z týchto končín znamená obrovskú ranu, ale ako môžeme ľuďom povedať, aby ostali, keď je tu toľko obetí, mučeníkov, krvi? To, o čo som Svätého Otca prosil, je prihovor

u mocných tohto sveta, aby už nastolili mier,“ povedal Mons. Marayati a dodal: „Pomoc síce prichádza, no ľudia ju už viac nechcú. Chcú mier!“

O to, aby kresťania neodchádzali, sa usiluje i melchitský biskup Aleppa Jean-Clément Jeanbart. Vyzýva najmä mladých na účasť na projekte *Build to stay* (Buduj, aby si mohol zostať). Ide o formálny program iniciovaný Sýrskou cirkvou s finančnou podporou pápežskej nadácie Kirche in Not, ktorý má pomáhať čo najväčšiemu množstvu kresťanov, aby zostali v svojej vlasti. Pomôže im rekonštruovať domy a zároveň sa môžu vyučiť remeslu. Cirkev ponúka aj obdobnú prípravu pre ženy.

Aj napriek hrôzám si aleppskí kresťania zachovali nádej, hoci len tlmenú. „Cirkev musí uchovávať tieto odrobinčky nádeje a poskytovať veriacim prostriedky na obnovu života. Je to jediný spôsob, ako zastaviť exodus kresťanov z krajiny, kde sa kresťanstvo rodilo,“ povedal Mons. Jeanbart pre RV.

PROSBA O MODLITBU

Najsmutnejšie je, že na tragickú situáciu najväčšmi doplácajú deti. „Vyrastajú bez detstva, nepoznajú ho. Počas piatich rokov života nevedia, čo to je tečúca voda, čo je to elektrina, bezpečnosť. Nevedia, čo to znamená pokojne spať. Sú tu deti, ktoré sa narodili počas vojny a my nevieme, aké rany zanechávajú v ich dušiach toto všetko, čo dnes prežívajú,“ opísal arcibiskup Marayati postavenie detí a dodal: „Vojna nezničila len katedrálu, kostoly, školy, ale predovšetkým zničila človeka!“

Mons. Marayati je však presvedčený, že „mier je možný“: „Nič nie je Bohu nemožné.“ Ako príklad uviedol obdobie druhej svetovej vojny: „Zažili ste časy ničenia. Boli tu paláce, štvrte, čo padli popolom, potom však znova ožili. Nepriatelia včerajška sú dnes priateľmi.“ V tomto zmysle predstavuje modlitba základnú hodnotu. „Do Talianska som prišiel predovšetkým preto, aby som prosil o modlitbu. To je to, o čo som aj prosil Svätého Otca, lebo – ako hovorí evanjelium – existujú zlí duchovia, ktorí odídu len vďaka modlitbe a pôstu. Takže, my veríme v to, čo Kristus povedal. Povedal nám, aby sme sa modlili. Nedáva pokoj, ako ho dáva svet, to znamená pokoj politikov... My viac v toto všetko neveríme. Prosíme a veríme v pokoj, čo nám dal Ježiš Kristus, pokoj, čo nás všetkých privedie do bratstva, ktoré sme prežili toľko rokov.“

Spracovala BOKA PIKA

Rozhovor pápeža Františka s redaktormi francúzskeho katolíckeho denníka *La Croix*

Kresťanstvo je služba

Migranti, islam, sekularizmus, Francúzsko, misionári, zneužívanie, možnosť návratu lefébvrstov do Cirkvi a rodina – to boli hlavné témy rozhovoru, ktorý poskytol Svätý Otec František 9. mája francúzskemu katolíckemu denníku *La Croix*.

Vo svojich príhovoroch o Európe hovoríte o koreňoch kontinentu, avšak bez toho, že by ste ich označili za kresťanské. Európsku identitu nazývate skôr multikultúrnou a dynamickou. Je vari podľa vás výraz *kresťanské korene* pre Európu nepatričný?

O koreňoch je nutné hovoriť v množnom čísle, pretože je ich viac. Keď počujem hovoriť o kresťanských koreňoch Európy v tomto zmysle, niekedy sa toto tónu obávam, pretože môže znieť triumfalisticky či nevraživo. Akosi zaváňa kolonializmom. Sv. Ján Pavol II. o tom hovoril pokojne. Isto, Európa má kresťanské korene. No kresťanstvo má povinnosť zavlášť ich v duchu služby, akou je umývanie nôh. Kresťanstvo má Európe slúžiť. Erich Przywara, veľký učiteľ Romana Guardiniho a Hansa Ursu von Balthasar, hovorí, že prínos kresťanstva do kultúry je v tom, čo Ježiš Kristus činí umývaním nôh, teda službou a darom života. Nemá to byť kolonizátorský prístup.

Prednedávnom, 16. apríla, ste učinili silné gesto, keď ste priviezli so sebou z ostrova Lesbos do Ríma niekoľko utečencov. Môže však Európa prijať toľko migrantov?

To je skutočne správna a zodpovedná otázka, pretože nie je možné iracionálne otvárať brány dokorán. Základná otázka, ktorú si je treba položiť, však znie, prečo je dnes toľko migrantov. Keď som pred tromi rokmi išiel na Lampedusu, tak bol tento fenomén v začiatkoch. Počiatočným problémom sú vojny na Blízkom východe, v Afrike a nerozvinutosť afrického kontinentu, ktorá spôsobuje hlad. Ak sú vojny, tak preto, lebo existujú výrobcovia zbraní, čo sa dá sčasti ospravedlniť obranou, ale predovšetkým sú vojny preto, lebo existuje obchod so zbraňami. Ak je veľká nezamestnanosť, je to dôsledok chýbajúcich investícií, ktoré by mohli vytvoriť pracovné príležitosti, ktoré Afrika

tak veľmi potrebuje. V širšom zmysle teda vzniká otázka o svetovom hospodárskom systéme, ktorý upadol do idolatrie peňazí. Viac ako 80 % celosvetového bohatstva vlastní 16 % populácie. Trh, ktorý je úplne voľný, nefunguje. Trh je síce sám o sebe dobrý, ale potrebuje ako oporu tretiu stranu, teda štát, aby sa mohol kontrolovať a vyvažovať. To je to, čo sa nazýva sociálna ekonomia trhu.

Vráťme sa však k migrantom. Najhorší spôsob ich prijímania je ghettizácia, pretože, naopak, potrebujú integráciu. Teroristi v Bruseli boli Belgičania, potomkovia imigrantov, pochádzajúci však z ghettá. Nový londýnsky starosta (je moslim – pozn. red.) skladal prísahu v katedrále a určite ho prijme kráľovná. Európe to ukazuje nutnosť nájsť jej schopnosť integrovať. Myslí na Gregora Veľkého, ktorý vyjednával s tými, ktorých označovali za barbarov a ktorí sa potom integrovali. Táto integrácia je pre Európu dnes o to dôležitejšia, pretože prežíva v dôsledku sebeckého hľadania blahobytu vážny problém s nízkou pôrodnosťou. Vzniká tak demografické prázdno. Vo Francúzsku sa však táto tendencia vďaka rodinnej politike oslabila.

Obavy pred prijímaním migrantov sa čiastočne živia aj obavami pred islamom. Je oprávnený strach, ktorý v poslednom čase toto náboženstvo v Európe vzbudzuje?

Nemyslím si, že v súčasnosti existuje strach z islamu ako takého, ale z *Daesh* (samozvaný tzv. Islamský štát – pozn. red.) a z jeho dobyvačnej vojny, ktorá z islamu čiastočne vychádza. Idea dobývania je duchu islamu vlastná, to je pravda. Bolo by však možné interpretovať tou istou ideou záver Matúšovho evanjelia, kde Ježiš posielal svojich učeníkov, aby získali za učeníkov všetky národy. Tvárou v tvár aktuálnemu islamskému terorizmu by bolo vhodné sa pýtať na spôsob, akým sa exportoval priveľmi západný vzorec demokracie do krajín, kde bola silná vláda ako v Iraku či v Líbyi s jej kmeňovou štruktúrou. Nie je možný pokrok bez prihliadnutia na miestnu kultúru. Ako prednedávnom povedal jeden Líbyjčan: „Kedysi sme mali jedného Kaddáfího, teraz ich máme päťdesiat!“

V zásade je možné súžitie medzi kresťanmi a moslimami. Pochádzam z krajiny, kde spolu vychádzajú dobre. Mos-

limovia tam ctia Pannu Máriu a svätého Juraja. Bolo mi povedané, že v jednej africkej krajine v rámci Svätého roku milosrdenstva stoja moslimovia v dlhom rade pred katedrálou, aby prešli Svätou bránou a modlili sa pri Panne Márii. V Stredoafrickej republike žili pred vojnou kresťania a moslimovia spoločne a dnes sa to musia znovu učiť. Libanon tiež ukazuje, že je to možné.

Význam islamu v súčasnom Francúzsku, rovnako ako historické kresťanské zakotvenie, vyvoláva otázku, aké miesto má mať náboženstvo vo verejnom priestore. V čom podľa vás spočíva správny sekularizmus?

Štát musí byť laický. Náboženské štáty končia zle. Idú proti behu dejín. Myslim si, že laickosť sprevádzaná spravodlivým zákonom, ktorý garantuje náboženskú slobodu, ponúka referenčný rámec pre napredovanie. Všetci sme si rovní, ako Božie deti alebo so svojou ľudskou dôstojnosťou. Každý však musí mať slobodu aj navonok prejavovať svoju vieru. Ak chce moslimská žena nosiť šatku, musí mať takúto možnosť, ale aj katolík, keď chce nosiť krížik. Musí byť možnosť vyznávať vlastnú vieru nie mimo kultúry, ale v nej.

Maličká kritika, ktorú by som v tomto smere vzniesol voči Francúzsku, sa týka prehnannej laickosti. Toto prehánanie vyplýva z názoru, že náboženstvo je subkultúrou, a nie kultúrou v plnom zmysle slova. Obávam sa, že tento prístup, ktorý je odkazom osvietenstva, ešte pretrváva. Francúzsko by v tejto veci malo urobiť krok vpred a uznať, že otvorenosť k transcencii je právo všetkých.

Ako by v kontexte sekularizácie mali katolíci hájiť svoje znepokojenie ohľadom sociálnych tém, akými sú eutanázia alebo „manželstvo“ osôb rovnakého pohlavia?

V parlamente je nutné diskutovať, argumentovať, vysvetľovať a vyvodzovať. Tak rastie spoločnosť. Keď sa však zákon odhlasuje, štát musí rešpektovať svedomie. Každý právny poriadok musí obsahovať výhradu vo svedomí, pretože to je ľudské právo. Týka sa to aj vládneho funkcionára, pretože je tiež človek. Štát musí rešpektovať aj kritiku. Toto je skutočná laickosť. Nemôžu sa katolíkom odsúvať ich argumenty výrokom: „Hovoríte ako kňaz.“ Tak sa to nesmie, pretože ich argumenty sa zakladajú na kresťanskom myslení, ktoré Francúzsko tak významne rozvinulo.

Čím je pre vás Francúzsko?

Najstaršia dcéra Cirkvi. Nie však najvernejšia... (úsmev) V päťdesiatych rokoch sa hovorilo: „Francúzsko – misijná krajina.“ V tomto zmysle je perifériom, ktoré treba evanjelizovať.

No musíme byť k Francúzsku spravodliví. Cirkev má schopnosť tvorivosti. Francúzsko je totiž aj krajinou veľkých svätcov, veľkých mysliteľov: Jean Guilton, Maurice Blondel, Emmanuel Lévinas, ktorý nebol katolík, Jacques Maritain...

Myslím aj na ohromnú, famóznu literatúru. Vážim si tiež spôsob, akým francúzska kultúra, v porovnaní s asketickejšou španielskou, prenikla jezuitskú spiritualitu. Francúzsky prúd, ktorý sa začal s Pierrom Fabrem, a vždy kládol dôraz na rozlišovanie duchov, dodal svoju príchut'. A sú tu veľkí fran-

cúzski duchovní ako Louis Lallemand a Jean-Pierre de Caussade, sú tu veľkí francúzski teológovia, ktorí veľmi pomohli Spoločnosti Ježišovej; Henri de Lubac a Michel de Certeau. Títo dvaja sa mi veľmi páčia; sú to kreatívni jezuiti. To ma na Francúzsku fascinuje. Na jednej strane prehnaná laickosť, dedičstvo Francúzskej revolúcie, a na druhej strane toľko veľkých svätcov.

Ktorého svätca či sväticu preferujete? Svätú Teréziu z Lisieux.

Sľúbili ste, že navštívite Francúzsko. Kedy bude táto návšteva?

Pred nedávnom som dostal list od prezidenta Francois Hollanda. Pozvala ma aj biskupská konferencia. Nevieam však, kedy dôjde k tejto návšteve, pre-
»»

tože budúci rok sú vo Francúzsku voľby, a Svätá stolica má obecnú prax vyhýbať sa v tomto čase návštevám. Minulý rok sa začali vznášať hypotézy o ceste, ktorá by viedla do Paríža a jeho okolia, do Lúrd, a do mesta, ktoré ešte nijaký pápež nenavštívil, napríklad do Marseille, ktoré je otvorenou bránou pre Juh sveta.

Cirkev vo Francúzsku prežíva vážnu krízu kňazských povolání. Ako pokračovať, keď je tak málo kňazov?

Príklad z dejín nám poskytuje Kórea. Túto krajinu evanjelizovali misionári, ktorí tu prišli z Číny, a po istom čase opäť odišli. Odvtedy celé dve storočia evanjelium v Kórei hlásali laici. Teraz je to krajina so silnou Cirkvou a s mnohými svätcami a mučeníkmi. Kňazi nie sú nutní k hlásaniu evanjelia. Krst nám dáva silu na evanjelizáciu. A Duch Svätý, ktorého pri krste dostávame, nás vyzýva, aby sme vychádzali zo seba a s odvahou a trpezlivosťou niesli kresťanské poslanstvo ďalej. Duch Svätý je motorom a protagonistom diania v Cirkvi, čo mnohí kresťania ignorujú.

Naopak, nebezpečenstvo pre Cirkev je „klerikalizácia“, čo je hriech, ktorý sa – ako tango – pácha v dvojici. Kňazi chcú „klerikalizovať“ laikov a laici to z pohodlnosti požadujú. V Buenos Aires som poznal mnoho dobrých kňazov, ktorí pred schopným laikom hneď volali: „Urobme z neho diakona!“ Nie, nechajme ho byť laikom. Klerikalizmus je zvlášť rozšírený v Latinskej Amerike. Ľudová zbožnosť tam získala takú silu práve preto, lebo je to jediná iniciatíva laikov, ktorí nepodľahli klerikalizmu. U kňazov však nenašla pochopenie.

Francúzsku – zvlášť lyonskú cirkev – zasiahli pedofilné škandály, ktoré sa týkajú minulosti. Čo sa má v tejto situácii robiť?

Je pravda, že nie je ľahké posudzovať fakty staré niekoľko desiatok rokov po tom, čo sa odohrali, a v úplne inom kontexte. Realita nie je vždy celkom jasná. V tomto ohľade však pre Cirkev neexistuje premlčanie. Kňaz, ktorého úlohou je viesť dieťa k Bohu, ho zneužívaním ničí. Zasieva zlo, nevraživosť a bolesť. Ako povedal Benedikt XVI., tu je na mieste nulová tolerancia.

Podľa údajov, čo mám k dispozícii, lyonský arcibiskup kardinál Barbarin vykonal nutné opatrenia a celú situáciu zvládol veľmi dobre. Je to naozaj odvážny a kreatívny človek, misionár.

Neostáva nič iné, len čakať na pokračovanie procesu pred občianskou spravodlivosťou.

Guillaume Goubert (vľavo) a Sébastien Maillard z redakcie *La Croix* počas stretnutia s pápežom Františkom

Teda kardinál Barbarin neodstúpi?

Nie, pretože by to bolo naozaj rozporuplné a nerozvážne. Uvidíme po zavŕšení procesu. Teraz by to znamenalo, že sa vyhlasuje za vinníka.

Tento rok v apríli ste prijali Mons. Bernarda Fellaya, predstaveného Kňazského bratstva sv. Pia X. Dá sa očakávať, že sa lefébvristi opäť začlenia do Cirkvi?

V Buenos Aires som sa s nimi vždy porozprával. Zdravili ma a pokľaciačky ma žiadali o požehnanie. Vyhlasujem, že sú katolíci a milujú Cirkev. Mons. Fellay je človek, s ktorým sa dá viesť dialóg. Neplatí to však o iných, tak trochu podivných členoch, ako je Mons. Williamson či iní, ktorí sa radikálne vyhrotili. Ako som už povedal v Argentíne, myslím si, že sú to katolíci na ceste k plnej jednote. V tomto Roku milosrdenstva som považoval za povinnosť dať povolenie ich svedníkom, aby rozhrešovali potrat. Za toto gesto mi poďakovali. Ešte predtým Benedikt XVI., ktorého si veľmi vážia, povolil omšu podľa tridentského obradu. Vedeťme spolu dialóg a pokračujeme v dobrej práci.

Boli by ste ochotný povoliť im zriadenie personálnej prelatury?

Bolo by to možné riešenie, ale najskôr je nutné dospieť k základnej dohode. Druhý vatikánsky koncil má svoju dôležitosť. Pokračujeme pomaly a trpezlivo.

Zvolali synodu o rodine. Vniesol tento proces do Cirkvi zmeny?

Je to proces, ktorý sa začal konzistóriom a pokračoval mimoriadnou synodou v októbri toho istého roku, potom

nasledovala ročná reflexia a po nej ďalšia riadna synoda. Domnievam sa, že sme z tohto procesu všetci vyšli iní, ako sme boli na jeho začiatku. Ja tiež. V posynodálnej exhortácii som sa usiloval synodu maximálne rešpektovať. Nenájdete tam kanonické nariadenia o tom, čo sa môže či smie, alebo nesmie. Je to pokojná, pokojná reflexia o kráse lásky, o tom, ako vychovávať deti, ako sa pripravovať na manželstvo... Doceňuje zodpovednosť, ktorú môže sprevádzať Pápežská rada pre laikov formou nejakých smerníc.

Okrem tohto procesu musíme premýšľať o pravej synodalite, prinajmenšom o tej katolíckej. Biskupi sú *cum Petro sub Petro* (s Petrom a pod Petrom). Tým sa líšia od synodalite pravoslávnej aj gréckokatolíckej, kde se počíta len samotný patriarcha. Druhý vatikánsky koncil podáva ideál synodálneho a biskupského spoločenstva. Musí ešte zrieť, a to aj na úrovni farností, a to vzhľadom na to, čo je stanovené. Sú farnosti, kde neexistuje pastoračná ani ekonomická rada, hoci Kódex kanonického práva prikazuje ich zriadenie. Synodalita platí aj tam.

*GUILLAUME GOUBERT
a SÉBASTIEN MAILLARD/La Croix
(Snímky: CNS, La Croix)*

Kristov náместník obmedzuje svoju právomoc, a tak vytvára priestor Božej milosti

Pápež sa umenšuje

Nemecký filozof a zároveň priateľ pápeža Benedikta XVI. Robert Spaemann sa v súvislosti s apoštolskou exhortáciou *Amoris laetitia* rozhodol v rozhovore pre *Catholic News Agency* adresovať pápežovi Františkovi zásadnú, ba zarážajúcu výčitku. Pápež podľa neho „vytvára v Cirkvi chaos a vedie Cirkev k schizme“.

Výroky známeho a zároveň katolícky orientovaného filozofa, sú šokujúce a, bohužiaľ, nie sú v súčasnom katolíckom prostredí ojedinelé. Nebude od veci pokúsiť zistiť, prečo to tak je, a dôjsť názoru nezakladajúcim sa na prehavých emóciách. Tých sa totiž okolo Františkovo pontifikátu navráštilo veľké množstvo, čo nepochybne súvisí s mierou emócií, ktoré sú vlastné aj jeho vystúpeniam.

KAMEŇ ÚRAZU

Čo je príčinou až takto vyostreného súdu nemeckého filozofa? Už vlaňajšia biskupská synoda jednoznačne zmietla zo stola našepkávanie svetských médií ohľadom homosexuálnych zväzkov, keď vyhlásila, že „*neexistuje nijaký základ umožňujúci stanoviť, hoci len vzdialenú podobnosť či analógiu medzi týmito zväzkami a Božím zámerom s manželstvom a rodinou*“ (*Amoris laetitia*, 251).

Zmienené mediálne našepkávanie, ktoré sa neprávom dovoľávalo pápežových slov „*kto som ja, aby som súdil*“ vo vzťahu k homosexuálom, preto vydaním posynodálnej exhortácie o láske v rodine prestala na verejnú mienku zabrať.

Pre nemeckého profesora etiky je kameňom úrazu prístup pápežovej exhortácie *Amoris laetitia* k párom, ktoré žijú v takzvaných neregulárnych situáciách, a k podmienkam ich účasti na Eucharistii. Robert Spaemann si myslí, že pápež František podľahol pokušeniu situačnej etiky, odmietnutej Jánom Pavlom II. v encyklike *Veritatis splendor*, a otvára tak pre kňazov a laikov dvere svojvoľným individualistickým interpretáciám katolíckej viery, týkajúcej sa náuky o sviatostiach.

POCIT BEZRADNOSTI

Takýto záver však odporuje celkovému a zásadnému postojú katolíckej viery, a to nehľadiac na samotný výklad spomínanej otázky, ktorá kulminuje v odseku 305 apoštolskej exhortácie a ktorá najmä pre svedníkov predstavuje nepochybne nemalú výzvu. Nároky, ktoré na duchapritomnosť veriacich kladie pápež František, nie sú malé, ale maximálne. Prívetivosť a zhovievavosť, ktoré vyžarujú z príhovorov terajšieho Petrovho nástupcu, sú však cielené presne, a pripustiť, že sú určené iriečnom, a vôbec nie a len a len hriešnikom, by sa rovnalo odpadnutiu od viery v Spasiteľov prísľub, že Petrova viera nezahynie (Lk 22,32).

Pocit bezradnosti nad magistériom súčasného Petrovho nástupcu sa však medzi katolíckmi zjavne vyskytuje, čo dokazuje nielen významný filozof s medzinárodnou povest'ou, akým Robert Spaemann bezpochyby je. Zrejme vyviera z priveľkého očakávania, ktoré nebýva zbavené úkladných túžob po sebeckých istotách a po udomácnosti sa v tomto svete.

Tento pocit sa však predovšetkým spája s odklonom od tajomstva viery, ktorá sa pomíne posledným súdom na konci dejín a ktorej je vlastný určitý prvok dramatickosti. Nie neistoty, týkajúcej sa večného trvania Božej lásky k nám, ale týkajúcej sa toho, ako obstojíme my a v neposlednom rade naši drahí pred Božím milosrdenstvom, ktoré sa človeku nevnučuje.

DIMENZIA TAJOMSTVA

Ústup pokiaľ možno zo všetkých zostávajúcich pozícií pápežského majestátu v úsilí zbaviť sa čo i len náznaku

duchovného zosvetštenia spolu s častým zdôrazňovaním Božieho súdu (pozri 25. kapitola Matúša); vnímanie pozemskej pomínelosti ľudského prebývania a s tým súvisiace uplatňovanie emotivity; morálny apel na dobré skutky, ktoré musia nutne prameniť z pravej viery, a napokon najvzdialenejší apel na Božie zmilovanie spojený s maximalistickým, čiže bezmedzným uznaním vlastnej hriešnosti – to sú niektoré z charakteristických črt pastoračného vedenia veriacich za pontifikátu pápeža, ktorý podľa vlastných slov prišiel „*takmer z konca sveta*“.

Ich spoločným menovateľom je práve dôraz na dimenziu tajomstva a s tým súvisiace zverenie sa do Božích rúk telom aj duchom. Nie je to však výraz ústupu od pravdy, v ktorú Cirkev verí, hoci sa to tak môže aj javiť, ale určité znamenie, signál, ktorého význam sa ani v Cirkvi vždycky plne nechápe a to v dôsledku celkovo zníženého vnímania prorockej dimenzie kresťanského posolstva, keď hovoríme o dejinách ľudstva.

Kristov náместník sa umenšuje, obmedzuje svoju právomoc súdiť na najmenšiu možnú mieru, a tak tu vytvára priestor pre Božiu milosť, ktorá jediná obohacuje ľudskú slobodu.

Nie je nijaká náhoda, že povzbudenie Svätého Otca Františka k láske v rodine – *Amoris laetitia* – má silnú ekleziologickú konotáciu. Práve v manželskom zväzku sa totiž stvorenie a vykúpenie spája v jedinečnom tajomstve Krista a Cirkvi. Rozuzlenie, ku ktorému dejiny dramaticky spejú, činí veriaceho šťastným.

MILAN GLASER, SJ/RV
(Snímka: CNS)

Nositeľ Nobelovej ceny François Mauriac sa zamýšľa nad unikátnosťou každého človeka

Každý z nás je nenahraditeľný

CF Studio: Dav

FRANÇOIS MAURIAC (1885 –1970) patrí medzi najvýznamnejších francúzskych katolíckych spisovateľov. V diele „V čo verím“, ako 77-ročný odpovedá na otázku Prečo ste ostali katolíkom?, ktorú položil Frank Sheed viacerým spisovateľom. Uverejňujeme časť z tejto rozsiahlej eseje.

Nemienim minimalizovať zástoj, aký má vo viere vôľa. Nikdy som si neskrýval, že viera sa mohla zrodíť nie tak zo strachu ako skôr z túžby po Bohu, z lásky a pocitu, že nám Boha treba. A keďže som bol o tom presvedčený, a nemohol som byť nepresvedčený, lebo sa poznám, vždy som bol na pozore: za svet by som nebol uveril vnútornému nutkaniu, ktoré by nebolo sprevádzalo nič vonkajšieho.

Lenže v dejinách sa čosi fakticky stalo. Kristus je fakt. Môžeme ho vyhlasovať za mýtus, ale tým ho neodstránime. To nie je odpoveď.

LÁSKA K PRAVDE

Moja viera spočíva na čomsi, čo bolo pre mnohých príčinou pádu: so záujmom som sledoval historickú kritiku. Sršala ohňom a písali ju prístupným spôsobom, ale nielenže ma neobrala o vieru v evanjelium a apoštolské listy, ešte viac mi ich zintímnila. Čím viac sa škrekli narážky a hypotézy takého Rena, Straussa alebo Loisyho, tým prudšie

som reagoval. Ani v najťažších chvíľach, ani v najčernejšej tme nestratil som hrejivú nežnosť – čo hrejivú nežnosť, nazvime ju pravým menom, veď hovorím pravdu! – lásku, lásku k pravde, ktorú nám zvestuje každý riadok Písma. A moja náruživá láska – a veruže bola náruživá – prekonala rad radom všetky racionalistické istoty.

Skade bola tá láska, skade tá milosť? Prečo ju nedostali všetci? A či my vieme? Čo my vieme o milosti, ktorú rozličným skrytým spôsobom dostali všetci a prijali ju alebo odmietli v miere, ktorú pozná jedine Boh?

ARGUMENT ZA VIERU

Mne to naše osobné životné dobrodružstvo, to spasenie pre každého iné; to, že sa nekonečný Boh zapletá s každým z nás iným spôsobom, hoci je nás nesmierny počet; to, nad čím krčili a krčia plecami farizeji všetkých čias, tá neznámost, tá absurdita – mne to bolo napodiv argumentom za vieru, a možno jedným z najväznejších. V ktoromsi ro-

máne zo série *Súčasnosc'* vkladá Anatole France do úst svojho hrdinu Bergeraca posmešky o akejsi panej, ktorá tvrdí a verí, že je nesmrteľná. Bergeracovi je to smiešne.

Môj kolega Jules Romains tak isto; nevie sa prenasmiať, že snom jeho domovníčky je žiť naveky. A pretože každá ľudská bytosť, odkedy sa myslíaci človek zahľadel na nebo, bola takým či onakým spôsobom v styku s neznámym Bohom a dialo sa to v myriadách ľudských životov, pričom v každom z nich hralo istú úlohu nekonečno, a až sa nám to zdá nemysliteľným šialenstvom.

Pokúsím sa zistiť, čo ma vlastne presvedčuje a naplňa nádejou.

UNIKÁTY

Ani jedna ľudská tvár nie je a ani nikdy v minulosti nebola replikou inej. Ten zázrak ani nevidíme, taký je bežný. Ani kvapka nie je nikdy celkom podobná inej kvapke a ani vajce vajcu. Nám belochom sa ľudia čiernej pleti zdajú rovnakí, ale hoci sú ich na tisíce a milióny, niet medzi nimi ani jedného, ktorého by matka alebo bratia a priatelia nepoznali a vedeli rozoznať od iných. Niet jediného živého tvora, ktorý by bol presnou kópiou čo len jediného z tých miliónov ľudí, ktorí žili pred nami.

Každý človek je unikát, ktorý nemá páru, odkedy je svet svetom. A keďže osobitný, ničím nenahraditeľný výzor

»»

i toho najdrobnejšieho človeka je očívidný fakt, ľudí si nepletieme; rozoznávame ich aj vo veľkom zástupe, ba ak máme portréty, rozoznávame aj ľudí, ktorí dávno umreli. Keby vošiel do tejto izby Pascal alebo Rimbaud, spoznal by som ich bez ťažkostí. Tento osobitný výzor ma presvedčuje, že každý z nás môže byť hrdinom drámy, v ktorej nám ide o večnosť. A veriť, že nekonečný Boh sa zaujíma o každého z nás, hoci sme iba práškom, ktorý sa trochu zdvihne a hneď padá nazad na planétu, ktorá je tiež len práškom vo vesmíre, v to veriť bez váhania pomáha mi časté prijímanie, Eucharistia.

MYRIADY DUŠÍ

Každý prijímajúci je účastný na Kristovom tele, prijíma Krista. Dnes ráno bol na veľkonočnej omši nespočetný zástup veriacich a keď sme sa so zatvorenými očami a so zloženými rukami vracali na svoje miesta, každý z nás si odnášal celého Boha; každý z nás bol sám so svojim Stvoriteľom, ktorý bol pre každého z nás osobitne všetkým. To sa na Veľkú noc opakovalo po celom svete. V každej duši žil Kristus. Od začiatku až do konca sveta sú to myriady a myriady duší, a Boh ich vidí vo svojej večnej prítomnosti stáť s úctivou nehybnosťou v úzkom kruhu okolo tej malej hostie, okolo živého Chleba.

Je skutočne divné, že mi pomáha veriť Eucharistia, ktorá je spomedzi kresťanských tajomstiev tajomstvom najmenej prístupným rozumu, a že v Boha verím bez ťažkosti preto, lebo sa znižuje aj k tomu najposlednejšiemu človekovi, aj k tej najúbohejšej ženičke, a dáva sa im za pokrm, ak po ňom túžia. Pre mňa, pre môj myšlienkový svet, je závratnou radosťou, že sa tak hlboko ponízuje sám nekonečný Boh a stvorený človek môže takrečeno absorbovať svojho Stvoriteľa. Od 12. mája 1896, keď som s veľkou zbožnosťou pristúpil k prvému prijímaniu, veľmi často som si zadivený opakoval slová Gounodovej piesne, ktorú sme vtedy spievali: „Ó, Spasiteľ môj ponížený, až dolu ku mne prichádzaš!“

DVE NEKONEČNÁ

Mne je celkom cudzia pohnútko, ktorá vedie Otca Teilharda de Chardin v jeho úsilí rozlíšiť Krista do kozmických diaľok. Nie že by ma to pohoršovalo, naopak. Úsilie Otca Teilharda zodpovedá potrebám nášho atómového veku a mnohým pomohlo zachovať si vieru. Ale ja som inakší človek. Pre mňa je najposvätejším tajomstvom, že Stvoriteľ sa znižuje k všetkým ľuďom bez výnimky

Leonard Pervizi: Kristus

a že aj najmenší z nás, pretože myslí a trpí, znamená nekonečne viac ako celý ten slepý, hluchý a nemysliaci vesmír. Nevidím, ako by k Pascalovej téze o dvoch nekonečných mohli niečo pridať poznatky nahromadené poslednými generáciami. Celého Teilharda di Chardin nepoviem vyvracia, nechceme ho vyvracať, ale redukuje na hlásateľa súkromných názorov Pascalov slávny zlomok (v zlomku č. 72 dokazuje Pascal ohraničenosť rozumu a imaginácie rozvetvených, jedinečne štylizovaných poukazom na našu neschopnosť poznať obe vedecké nekonečná: nekonečne veľké a nekonečne malé. – pozn. red.), ktorý sa netreba báť citovať znovu a znovu, lebo ešte nik nevyslovil takú centrálnu a rozhodujúcu pravdu menej slovami a to ešte tak presne, výrazne a usporiadane, že v tej Pascalovej myšlienke vidím vrchol našej spisby a myslenia. Je nesmierne hlboká a zároveň nesmierne, krištáľovo jasná. Kľúč od vesmíru dáva ňou Pascal do rúk i najväčšiemu prostáčíkovi; každý ju pochopí bez ťažkosti.

„Všetky nebeské telesá, spolu, obloha, hviezdy a Zem a všetky ich ríše, nie sú ničím proti myšlienke. Myšlienka vie o sebe i o nich, a ony o ničom.“

Všetky nebeské telesá spolu a všetky myšlienky spolu o i so všetkým, čo vytvorili a tvoria, nie sú ničím proti najmenšiemu skutku kresťanského milosrdenstva. Ten patrí do nekonečne vyššej kategórie.

Zo všetkých nebeských telies nevydostaneš ani jeden jediný skutok kresťanského milosrdenstva. To je nemožnosť, lebo skutok kresťanského milosrdenstva patrí do kategórie nadprirodzena.“

Tu som ako vo svetle, v plnom svetle. Neverím, že som väčším tmárom od iných len preto, že som kresťan. Hovorí sa však, že kresťanom nerobí ani najmenšie ťažkosti pripúšťať tajomstvá, ktoré sú v rozpore s rozumom. A ja čo na to?

Francis Mauriac

(Preklad Karol Strmeň)

Súčasná rodina sa stáva nebezpečným a cudzorodým telesom ekonomického systému

Rodina – nepriateľ trhu

Webová stránka rímskych oratoriánov sv. Filipa Neriho uverejnila analýzu Benedetty Scottiovej, v ktorej rozoberá dopady súčasného globálneho trhu na rodinu.

V knižnici v Taliansku slávnej obchodnej školy si akýsi študent spisoval svoje *curriculum vitae*. Hneď pod svoje meno si pripísal *slobodný*. Jeho zvedavý priateľ sa ho spýtal, prečo tá dodatočná informácia. Mladík, prekvapený naivnou otázkou, odpovedal, že si tak zvyšuje šancu na prijatie: „Keď nemáš rodinu, firma vie, že si viac flexibilný, čo sa týka pracovného času a premiestňovania. Máš tak väčšiu možnosť, aby ťa zobrali.“

Je to príznačná odpoveď pre sociálno-ekonomickú mutáciu, ktorá nastala a ktorú synteticky odráža výraz *mám rodinu a nemám rodinu*. Pre princíp i účel ekonomickej aktivity je rodina odpudivým bremenom a prekážkou.

ROZVRATNÝ ELEMENT

Zdá sa to trochu smelé tvrdenie, ale dá sa povedať, že rodina, ktorá je prvou školou solidarity a uváženeho užívania zdrojov, je v súčasnosti rozvratným elementom, pretože je cudzia mechanizmom, ktoré vytvárajú globálny trh. Prírodný sklon rodiny šetriť a byť solidárny idú zle dohromady s ekonomickým systémom postaveným na neobmedzenom konzume a vyhrotenej konkurencieschopnosti. Doba a logika rodinného života nie sú zlučiteľné s devastujúcim pracovným rytmom, ktorý vytvára trh, ako aj hrozba ľahkého prepustenia za nedostatok súťaživosti.

Uvedená skutočná príhoda mladého študenta, ktorý si pripravuje *curriculum*, ukazuje, že nemať rodinu je na Západe z hľadiska konkurencieschopnosti skutočná výhoda v plnom zmysle slova.

DOMUS ET LABOR

Ako vôbec mohli vzniknúť pojmy *mať a nemať rodinu*?

Americký ekonóm Steven Horwitz jasne a systematicky vysvetľuje túto otázku a pravdepodobne ju nevedomky preberá od dvoch spisovateľov a priateľov z počiatku dvadsiateho storočia: Chestertona a Belloc. Podľa Horwita je možné interpretovať evolúciu rodiny ako pohyb smerom od domácnosti k trhu, počínajúc industrializáciou, ktorá odštartovala moderný výrobný proces.

V pred-industriálnej ére bola základnou výrobnou jednotkou rodina alebo v mestskom kontexte klan, a nie továreň. Samotná výroba – na vidieku poľnohospodárska a v meste remeselná – sa zameriavala na obživu, a nie na „rast“. Okrem toho, vzhľadom na nedostatky technologického kapitálu, závisela ekonomická aktivita zásadne od pracovnej sily, z čoho plynulo, že početné potomstvo bolo vysoko žiaduce a to aj ako záruka na starobu. Preto *domus et labor*, dom a práca, tvorili nerozlučný celok. Chesterton píše, že práve príchod kapitalizmu a pracovná mzda „spôso-

bili, že muži začali opúšťať svoje domovy, aby si našli prácu“ a „žili v blízkosti svojich tovární, namiesto toho, aby žili pri svojich rodinách“.

KONZUMNÁ OBSESIA

Zrušením väzby medzi *domus* a *labor* vymizla aj pôvodná funkcia rodiny ako základnej výrobné jednotky ekonomického systému a rodina bola postupne deklasovaná na úplne obyčajné pasívne a meštiacke stredisko spotreby. Platená práca – okrem toho, že je stelesnením fraktúry medzi výrobou a vlastníctvom – začala tiež živiť individualistickú koncepciu ekonomického systému, pretože umožňovala existovať mimo rodiny či sociálno-ekonomického klanu, a to predajom práce tej najlepšej ponuke. Odtiaľto nasleduje pohyb smerom k trhu v už zmienenom zmysle. Preto v terajšom systéme nie je ekonomickou hodnotou rodina, ale jedinec, alebo ešte lepšie – spotrebiteľ, ako to dokazuje aj mizivá pozornosť, ktorú venuje rodine vysokoškolská výučba ekonómie.

Je to zhubná krátkozrakosť, ak vezmeme do úvahy, že rodinné podniky sú doteraz základom a pýchou ekonomík. Preto aj v svetle doteraz povedaného taliansku ekonomiku často obviňujú z neefektívnosti a označujú ju pejoratívnym a oxymoronom *rodinný kapitalizmus*.

Odrhnutie domova od práce viedlo k vzniku konzumnej obsesii a k radikálnej mutácii účelu ekonomickej aktivity. Tým už nie je rozumné živobytie, ale nekonečný rast budovaný na kľčovitom zvyšovaní spotreby typickej pre masovú spoločnosť. A tak rodina, ktorá šetrí, je nebezpečným a cudzorodým telesom ekonomického systému, ktorý privádza na svet deti nie ako zdroj a požehnanie, ale ako luxus a ako prekážku pracovnej konkurencieschopnosti.

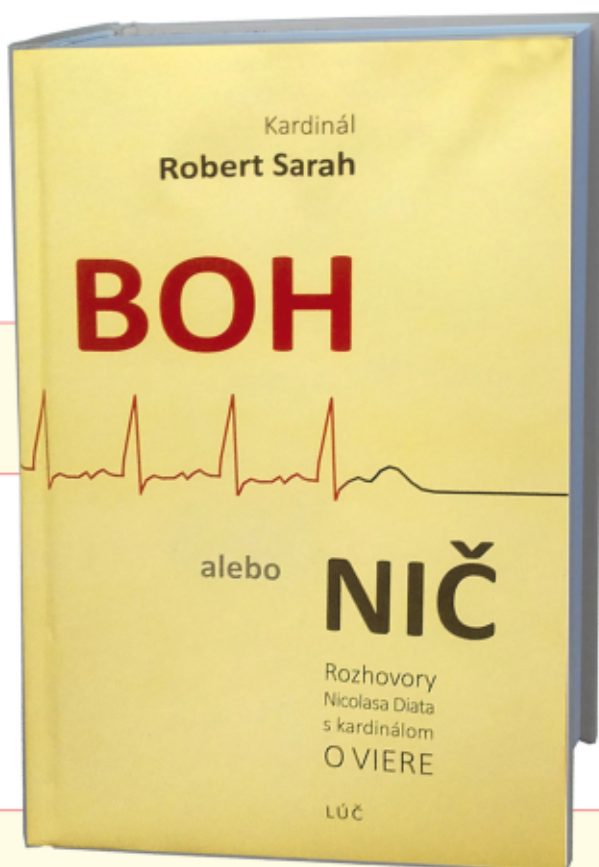
Aj preto súčasný francúzsky filozof Fabrice Hadjadj poznamenáva, že rodina je vlastne akási anarchia, pretože predbieha nielen právo a štát, ale aj trh. A vo všešravom a totalitnom ekonomickom systéme, ktorý nepozná nijaké iné pravidlo ako profit, sa táto „rodinná“ anarchia, ktorá sa drží inej logiky, paradoxne stáva úhlavným nepriateľom globálneho trhu.

BENEDETTA SCOTTIOVÁ

(Snímka: archív)

(Medzicitulky a odseky: redakcia)

Bratislava

Vydavateľstvo LÚČ Vás srdečne pozýva

na prezentáciu knihy

**kardinál
Robert SARAH**

BOH
alebo **NIČ**

13. júna 2016 (pondelok) o 19.00 hod.

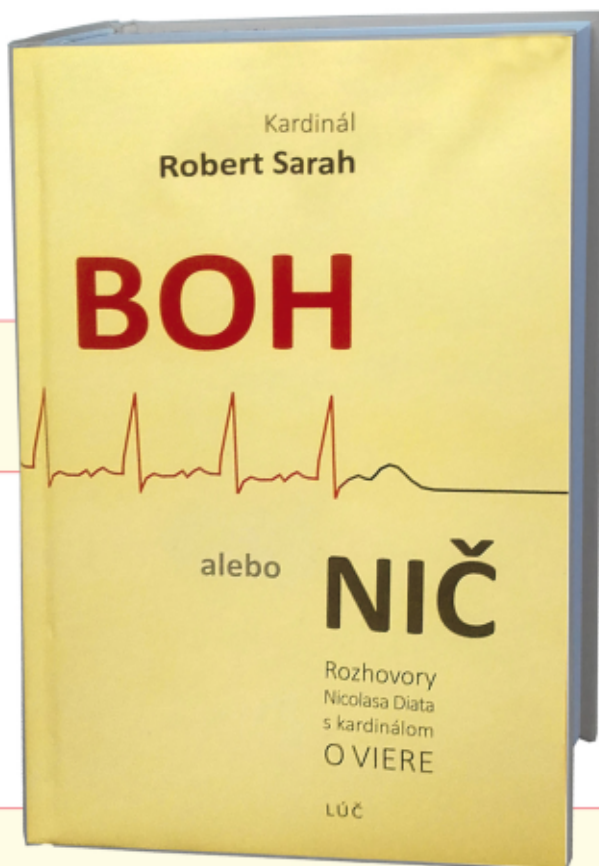
v Kostole Sv. Rodiny

Nám. sv. Jána Pavla II. 1, Bratislava – Petržalka

za účasti autora,
prefekta Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí

Prezentácia sa uskutoční po svätej omši o 18.00 hod.
Tímočenie je zabezpečené.

Trnava

Vydavateľstvo LÚČ Vás srdečne pozýva

na prezentáciu knihy

**kardinál
Robert SARAH**

BOH
alebo **NIČ**

14. júna 2016 (utorok) o 19.30 hod.

v Bazilike sv. Mikuláša v Trnave

za účasti autora,
prefekta Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí.

Prezentácia sa uskutoční po svätej omši o 18.30 hod.
Tímočenie je zabezpečené.

Radostná ochota neustále chváliť Boha aj spevom je pre františkánov typická

Te Deum laudamus

Svätý František z Assisi vo svojich spisoch viac rás oslovil Boha *Ty si krásna*. Svojich nasledovníkov neustále povzbudzoval a viedol k ochotnej a radostnej službe Bohu a ľuďom. Radostný duch, radostné žasnutie a jednoduchá srdečnosť sa prejavujú aj vo františkánskych hudobných kompozíciách. Svedčí o tom aj CD *Paratum cor*, ktoré vydala Františkánska schóla Bratislava.

Františkáni zohrali v dejinách európskej hudby dôležitú úlohu. Väčšinou sa zdôrazňuje ich prínos pre rozvoj jednohlasného latinského bohoslužobného spevu – gregoriánskeho chorálu, a ich významný podiel najmä na zdokonaľovaní notácie tohto základného spevu Rímskokatolíckej cirkvi.

V dejinách menších bratov františkánov, tejto hudbymilovnej rehole – a to už od čias jej zakladateľa sv. Františka z Assisi –, je však najzaujímavejšie obdobie 17. a 18. storočia, keď v strednej Európe, a prirodzene, aj na Slovensku rozvíjali špecifický typ tzv. figurálnej hudby s nástrojmi (v zásade viachlasnej hudby, ako protipólu jednohlasnej, chorálnej hudby), avšak pri dodržiavaní ich základných životných princípov a ideálov, najmä chudoby a zrieknutia sa osobného vlastníctva.

Z toho vyplynulo niekoľko typických črt tejto veľmi originálnej hudby, ktorá sa vymyká z ostatnej dobovej cirkevnej hudby 17. a 18. storočia. Predovšetkým *opus franciscanum* (františkánske hudobné dielo) je takmer bez výnimky anonymné – autor, skladateľ nebol vôbec podstatný, v rukopisoch sa spravidla označuje len celkom výnimočne.

Františkánske hudobné dielo teda nebolo „vlastníctvom“ konkrétneho autora (skladateľa), ale rehole.

ZBOR SO SÓLAMI

Ešte zaujímavejšie je obsadenie františkánskej hudby v 17. a 18. storočí. Františkáni nepoužívali štvorhlasný zbor, ako to bolo inde, v iných reholiach, vo

farských kostoloch a pod., ale v zásade iba jednohlasný zbor so sólami, najčastejšie dvojhlasnými, a so sprievodom organa. K tomu pridávali podľa možnosti toho-ktorého kláštora a príležitosti (veľké slávnosti a pod.) ďalšie nástroje, predovšetkým trúbky alebo iné plechové dychové nástroje, a až nakoniec sláčikové nástroje, dvoje huslí s basovým nástrojom tzv. *Kirchentrio*.

Tento rozpor medzi „chudobným“, jednohlasným zborom a nástrojovým obsadením, aké sa používalo v cirkevnej hudbe všeobecne, vrátane slávnostného zvuku trúbok, je veľmi zaujímavý a tvorí základnú esenciu františkánskej hudby 17. až 18. storočia. Navyše, františkánski hudobníci veľmi pohotovo prispôbovali obsadenie konkrétnych skladieb možnostiam toho-ktorého kláštora, preto mnohé skladby existujú v rôznych verziách, od tej najjednoduchšej (len spev s organom) až po tie „najbohatšie“ s nástrojmi, prirodzene, v rámci františkánskej chudoby.

Tieto znaky majú aj skladby z rukopisov dvoch významných františkánskych hudobníkov pôsobiacich na Slovensku na CD „*Paratum cor*“, ktoré vydala Františkánska schóla Bratislava.

PÁTER GAUDENTIUS

P. Gaudentius Dettelbach, OFM, (1739 – 1818) pochádzal z hudobníckej rodiny kantora v Óvare, dokonca jeho otec bol skladateľ.

Talentoovaný syn Leopold vstúpil do františkánskeho rádu v roku 1757, kde prijal rehoľné meno Gaudentius. Jednoročný noviciát absolvoval v Malac-

kách, potom študoval filozofiu a teológiu v Pešti a v Bratislave, kde bol v roku 1761 aj vysvätený za kňaza. Tzv. juniorát absolvoval v Györi (1763 – 1769), kde sa už veľmi intenzívne venoval aj hudbe, najmä komponovaniu. Neskôr pôsobil v najvýznamnejších kláštoroch Mariánskej provincie – v Bratislave (1769 – 1771, 1773 – 1778), Trnave (1771 – 1773), Pešti (1778 – 1779), Frauenkirchene (1779 – 1791) a v Eisenstadte (1791 – 1818), kde bol nielen organistom, učiteľom spevu a organovej hry, ale v niektorých rokoch aj vikárom, dokonca vo Frauenkirchene bol gvardiánom.

REFORMÁTOR HUDBY

P. G. Dettelbach bol spolu s P. P. Roškovským najlepším hudobníkom Mariánskej provincie františkánov a v roku 1769 ho definitórium poverilo reformou cirkevnej hudby v provincii, ktorú zavrášilo schválenie repertoáru (omše, litánie, antifóny) povinného pre celú provinciu. Pri príležitosti ukončenia reformy slúžil 15. 11. 1770 vtedajší provinciál páter Eugen Kósa slávnostnú omšu v bratislavskom františkánskom kostole a na tejto bohoslužbe odznelo okrem iného *Te Deum laudamus* (skomponované v januári 1770) v podobe, v akej je na spomínanom CD, teda s jednohlasným zborom, trúbkami, sláčikovými nástrojmi a organom. Páter Gaudentius túto skladbu potom viackrát prepracoval, v roku 1788 pre bratislavské uršulínky dokonca s tradičným 4-hlasným zborom („františkánska verzia“ je však zaujímavejšia!).

OMŠE AJ PIESNE

P. G. Dettelbach skomponoval viac než sto skladieb (omše, litánie, antifóny, ofertória, duchovné piesne atď.). Zachovalo sa desať rozsiahlych hudobných zborníkov P. G. Dettelbacha (najvýznamnejšie sú dva, spojené s uvedenou reformou – *Missale Romanum Mariano-Seraphicum*, 1770, a *Antiphonale Romanum Mariano-Seraphicum*, 1771).

K najlepším Dettelbachovým kratším skladbám patrí *Offertorium de Patriarchis (O felicem et beatum)* asi z roku 1768, okrem iného sa k nemu zachovala aj originálna skladateľova kadencia, ktorá dokumentuje niektoré ďalšie črty typického františkánskeho hudobného štýlu v 2. polovici 18. storočia – mimoriadnu spevnosť melodiky, časté využívanie tercií v dvojhľase a pod. (rovnaké črty má aj *Ave Maria* k rorátnej omši a ďalšie Dettelbachove skladby).

Skladbou pátra Gaudentia je aj antifóna *Totus amor es Francisce*, skomponovaná pôvodne v roku 1764 ako súčasť *Litaniae de Sancto Antonio* (františkánski skladatelia zhudobňovali antifóny aj k *Loretánskym litániám* ako súčasť jednej cyklickej skladby, podobne aj k iným litániám), v roku 1769 použil tú istú časť Dettelbach v *Litániách k sv. Františkovi Serafínskemu (Litaniae de S. Francisco Seraphico)*. Skladba sa zachovala v mnohých odpisoch ako súčasť litánií, alebo samostatne (o. i. v *Liber choralis Tyrnaviensis* Fr. Jozefa Řeháka), prevažne však anonymne.

PÁTER PANTALEON

Stanoviť autora františkánskych skladieb je vo väčšine prípadov nemožné, strofickú áriu *O Amor quo vocas* je však možné pripísať P. Pantaleonovi Roškovskému, OFM, (1734 – 1789). Prvý raz sa totiž táto skladba, ktorá sa tiež zachovala v početných, výlučne anonymných odpisoch, vyskutočuje ako *Benedictus* v prepracovanej verzii jednej staršej omše Roškovského – *Missa Annuntiationis B.M.V.*

Páter Pantaleon v novej verzii svojej omše nahradil kratšiu tradičnú časť zaujímavejšou áriou. Františkánski hudobníci všeobecne pristupovali k hudobnému dielu veľmi voľne, často vynechávali alebo pridávali časti, jednoducho prispôbovali danú hudbu konkrétnym potrebám liturgie, resp. možnostiam, aké v tom-ktorom kláštore boli. Platí to aj pre cenné zborníky Fr. Jozefa Řeháka, OFM, v ktorých sa mnohé skladby odlišujú od verzii P. G. Dettelbacha či iných jeho spolubratov. Aj páter Gaudentius použil napríklad v svojom ofertóriu (*Offertorium pro omni tempore* –

Františkánska schóla Bratislava

Paratum cor, Trnava, 1772) prepracovanú áriu zo staršej skladby rakúskeho františkána P. Engelberta Katzera (1719 – 1779).

FRÁTER ŘEHÁK

Fr. Jozef Řehák, OFM, (1742–1815) bol laický brat, pôvodným povoláním krajčír, a pochádzal z Čiech. Do františkánskeho rádu vstúpil roku 1765 v Ostrihome, bol teda členom Mariánskej provincie rovnako ako P. G. Dettelbach. Napriek tomu, že nebol kňazom, patril k mimoriadne vzdelaným členom rádu (vedel aj po latincky a nemecky). Z jeho ruky sa zachoval napríklad odpis knihy významného jezuitskeho teológa L. Bourdaloua *Erbauliche Betrachtungen in der Einsamkeit*, ktorý vyhotovil v Šoproni roku 1770.

Fr. Řehák bol však predovšetkým vynikajúcim organistom, preto ho najčastejšie prideliovali do veľkých kláštorov, resp. tam, kde boli noviciáty, a to ako učiteľa spevu a organovej hry. Okrem

iných miest pôsobil v Malackách, Šoproni, Székésfehervári, Frauenkirchene a od roku 1795 v Trnave.

Bol aj skladateľom a z jeho tvorby sa zachovalo šesť zborníkov, najcennejšia je dvojjazyčná, latinsko-nemecká príručka chorálneho spevu *Gregorianum chorale decus* (1793), napísaná pre noviciát vo Frauenkirchene, a zborník organových, resp. čembalových skladieb, ktorý dokladá Řehákov široký, v tomto prípade hudobnícky rozhľad a aj nesporné organové majstrovstvo.

Tak ako ostatní františkáni, aj fráter Jozef si prenášal svoje zborníky z kláštora do kláštora, podľa tohto, ako ho prekladali. V Trnave používal všetky svoje zborníky vrátane *Liber Conventus Soproniensis* (Šopron, 1772), no zhotovil tu aj jeden nový zborník – *Liber choralis Conventus Tyrnaviensis* (1800). Řehákové zborníky sa používali v Trnave aj po jeho smrti, až takmer do konca 19. storočia.

LADISLAV KAČIC

CD nájdete
v predajniach
František
a na
www.serafin.sk

Pred 585 popravili Janu z Arku, ktorej pamiatku esejisticky chránil G. K. Chesterton

Panna Orleánska

GILBERT KEITH CHESTERTON bol velikán nielen svetských, ale aj duchovných esejí. Jednou z nich je aj Panna Orleánska, ktorú uverejňujeme pri príležitosti 585. výročia Jany z Arku.

Pred značným časom (pravdivo povedané – v priveľmi ranom veku) som čítal Voltairovu *La Pucelle (Panna)*, kde sa s brutálnym sarkazmom púšťa do tradičnej čistoty Jany z Arku. Bolo to veľmi špinavé a veľmi zábavné.

Celé roky som na to ani nepomyslel, prišlo mi to však na um dnes ráno, pretože som si začal listovať stránkami novej *Jeanne d'Arc (Jana z Arku)* od veľkého a elegantného spisovateľa Anatola Franceho. Kniha je napísaná s jemným pochopením a akousi smutnou úctou, nikdy nestráca ušľachtilý takt a zdvorilosť, podobajúc sa džentlmenovi, ktorý sprevádza vidiecke dievča moderným davom. A pretože sám som zúrivy obdivovateľ panny Johanky, začal som porovnávať obe metódy. Dospel som k záveru, že dávam prednosť tej Voltairovej.

VOLTAIROVA ŠKOLA

Keď má človek z Voltairovy školy rozmetať nejakého svätca alebo náboženského hrdinu, hovorí, že ten a ten človek je obyčajný blázon či bežný podvodník. Keď však chce svätca rozmetať niekto ako Anatole France, vysvetľuje, že svätec patrí do takej a takej špecifickej malej a malichej literárnej formy. Voltaire do Jany z Arku vkladá ľudskú prirodzenosť, aj keď len jej brutálny diel. Prinajmenšom to nebola vlastná Voltairova povaha. Lenže pán France vkladá do Jany z Arku povahu pána Franceho – všetku chladnú láskavosť, všetok neusadený sentimentálny hriech moderného literáta.

Až prekvapivo živo mi to pripomenulo inú knihu, aj keď som o tom nikde nevidel ani zmienku, totiž Renanov *Vie de Jésus (Život Ježiša)*. Ten má rovnaký všeobecný zámer: keď už na kresťanstvo neútočíte, môžete byť k nemu aspoň zhovievavo prezieravý. Môj vlastný inštinkt, nehľadiac na moje názory, by bol presne opačný. Keby som neveril v kresťanstvo, bol by som tým najhlučnejším rúhačom v Hyde Parku. Nič nesmie byť pre statočného muža priveľmi

veľké, aby si na to netrúfol zaútočiť, niektoré sú však priveľké na to, aby sa na ne mohol dívať zvrchu.

ZVLÁŠTNÁ METÓDA

Musím povedať, že mi táto historická metóda pripadá mimoriadne nerozumná. O histórii neviem nič, ale o rozume toho viem práve toľko, koľko Anatole France. A ak je niečo iracionálne, tak mi iracionálne pripadá to, ako Renan a France zachádzajú so zázračnými príbehmi. Ich metóda je asi takáto: nadprirodzené príbehy, ktoré majú nejaký základ, vysvetlíte jednoducho tak, že si vymyslíte prirodzené príbehy, ktoré nemajú nijaký základ.

Predstavme si, že vás postavia pred tvrdenie, že sa Jack vyšplhal po fazuľovej stonke na oblohu. Je úplne filozofické, keď odpoviete, že si nemyslíte, že by sa tam vyšplhal. Ešte filozofickejšie je, podľa môjho názoru, odpovedať, že je veľmi pravdepodobné, že sa mohol vyšplhať. Renanovo-Franceho metóda však znamená písať takto: „Ak uvážime Jackove zdedené vlastnosti, ktoré nepochybne získal od zeleninárky a rozmarného kňaza, ľahko pochopíme, ako sa v jeho mysli spojili idey fazuľovej stonky a oblohy. Navyše, nie je mnoho pochybností o tom, že sa musel stretnúť s nejakým potulným indickým kúzelníkom, ktorý mu povedal o trikoch s mangovníkom a tom, ako sa posielajú do neba.“

Môžeme si oboch priateľov, starého muža a mladíka, predstaviť, ako sa spoločne prechádzajú po večernom lese, pozerajú sa na červené a vyrovnané oblaky, ako onoho večera, keď starý muž ukázal na malú fazuľovú stonku a povedal svojmu druhovi s priveľkou predstavivosťou, že aj táto stonka môže vyrásť do neba.

A keď si uvedomíme Jackovu skutku úplne špecifickú psychológiu, keď si uvedomíme, že sa v ňom spojovala prozaická stránka, láska k prostej zelenine s takmer bezvýznamnou dychtivosťou po nedosiahnuteľnom, po neviditeľnom a po prázdnote, nemôžeme sa už dívať, že práve jemu sa poslal onen sladký,

hoci aj tak symbolický sen o strome, ktorý spája zem s nebom.“

Takto píše Renan a France, len to robia lepšie. Lenže taký racionalista, ako som napríklad ja, začne byť čochvíľa netrpezlivý a má chuť pýtať sa: „Prepánajána, čo vlastne viete o Jackových zdedených vlastnostiach alebo o jeho psychológii! Neviete o Jackovi vôbec nič, až na to, že o ňom niektorí ľudia hovoria, že vyliezol na fazuľovú stonku. Nebyť toho, nikomu by ani neprišlo na um o ňom hovoriť. Musíte ho interpretovať podľa pravidiel náboženstva fazuľovej stonky, nemôžete skrátka náboženstvo vykladať podľa neho. Máme tu akýsi príbeh a buď mu môžeme, alebo nemusíme veriť. Nemáme tu však nič, z čoho by sme mohli postaviť iný príbeh.“

SVET PODĽA FRANCEHO

Bez preháňania sa dá povedať, že práve takto zachádza pán Anatole France s Janou z Arku. Pretože kvôli jeho staromódnemu materializmu je preňho jej zázrak trochu staromódny, nedokáže ju ani jej zázrak prijať a posielajú ich do ríše rozprávok k Jackovi a jeho fazuľovej stonke. Pokúša sa vymyslieť skutočný príbeh, pre ktorý nemôže nájsť skutočné dôkazy. Dáva dohromady vedecké vysvetlenie, ktorému chýba akýkoľvek vedecký dôkaz. Je to niečo, ako keby som ja, ktorý sa absolútne nevyznám v botanike a chémii, povedal, že fazuľová stonka vyrástla do neba kvôli dusíku, a že do druhotných trubičiek v korunke sa dostal argón.

Aby sme poukázali na ten najočividnejší príklad, hlavnou postavou v prí-

behu pána Franceho je osoba, ktorá nikdy neexistovala. Všetka Janina energia a múdrosť podľa všetkého pochádzali od istého kňaza, o ktorom však nie je ani stopy či zmienky v nijakom z nespočetných záznamov o jej živote. Jediný základ tohto výmyslu, na ktorý dokážem prísť, je vysoko nedemokratická myšlienka, že dedinské dievča nemôže myslieť svojou vlastnou hlavou.

Pre voľnomyšlienčára je veľmi ťažké zostať demokratom. Vyzerá to tak, že spisovateľ úplne zabúda, čo sa rozumie pod morálnou atmosférou komunity. Tvrdiť, že Jana sa musela o vízii panny, ktorá zvrhne zlo, dozvedieť od nejakého kňaza, sa podobá tomu, ako keby nejaké moderné dievča v Londýne, ktorému je ľúto chudobných, sa to muselo naučiť od nejakého labouristického poslanca. Naučilo by sa to tam, kde sa to naučil labouristický poslanec – z celkového stavu spoločnosti.

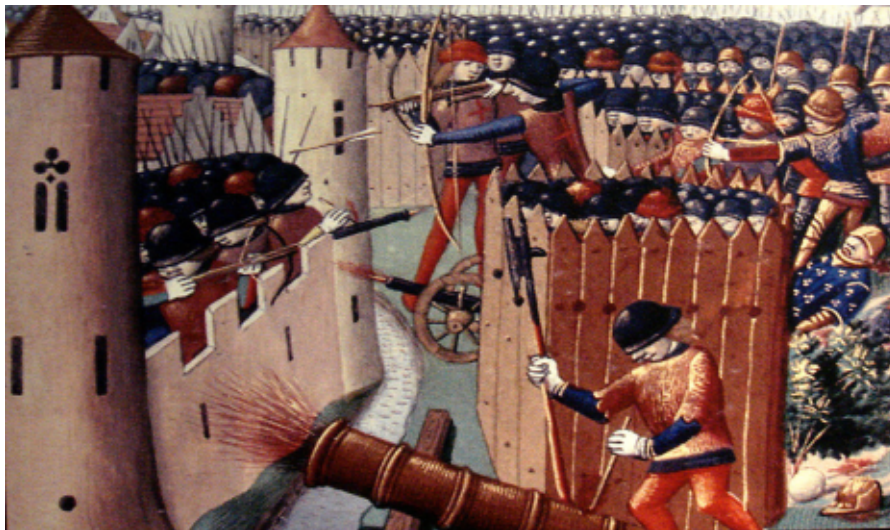
ZVLÁŠTNE SPÔSOBY

Taká je však moderná metóda, metóda úctivého skeptika. Keď narazíte na život, ktorý je pre vás zvonku úplne neuveriteľný a nezrozumiteľný, predstievate, že mu rozumiete zvnútra.

Keď racionalista Renan nedokázal nijako pochopiť Kristove najuveriteľnejšie skutky, vyriešil to tak, že vymyslel dômyselný systém založený na svojich súkromných myšlienkach.

Keď Anatole France na základe svojho intelektuálneho princípu nemohol uveriť tomu, čo Jana z Arku vykonala, vyhlásil sa za jej najlepšieho priateľa, ktorý presne vie, čo mala na mysli.

Vôbec sa mi nezdá, že by to bol práve racionálny prístup k písaniu histórie a my budeme musieť skôr či neskôr nájsť

Obliehanie Orleansu

nejaký spoľahlivejší spôsob, ako zachádzať s týmito duchovnými fenoménmi, ktorými je celá história posiatá ako nebo hviezdami.

JANIN MYSTICIZMUS

Jana z Arku je už tak dosť krásna a nespútaná, ale je oveľa rozumnejšia a prítetnejšia než väčšina kritikov. Až kým neobjavíme Janin mysticizmus, nepochopíme a neobjavíme ani jej zdravý rozum. Naše vojny sa končia neúspechom, pretože sa začínajú niečím rozumným a zrejším – trebárs plánom doraziť do Vianoc do Pretórie. Jej vojna viedla k úspechu, pretože sa začala čímisi divokým a dokonalým – svätcami oslobodzujúcimi Francúzsko. Jana dala svojmu idealizmu správne miesto a práve tak mala aj na správnom mieste svoj realizmus: my moderní ľudia máme oboje popletené. Ona svoje ciele a city vložila do svojich cieľov, kam patria, svoju praktickosť vložila do svoj-

ho praktického počínania. V moderných imperiálnych vojnách je to naopak. Trváme na tom, že naše sny, naše ciele, musia byť úplne praktické. Rojčivé je naše praktické počínanie.

Nie sme tu preto, aby sme túto horiacu postavu vysvetľovali slovami a podľa pravidiel našej unavenej a znesväcenej kultúry. Skôr sa to musíme pokúšať vysvetliť v žiari týchto hviezdnych stálic samým sebe. Tí, ktorí ju označovali za čerstvo z pekla prišlú čarodejnicu, boli oveľa rozumnejší než tí, ktorí ju ukazujú ako hlúpučku sentimentálnu dievčinku, nabádanú jej farárom.

Keby som si mal vybrať medzi dvoma školami našich rozptýlených nepriateľov, potom by som sa najskôr pridal k oným prefíkaným úradníkom, ktorí jej božské poslanie považovali za diabolské, než k tým zaostalým strýcom a tetám, čo toto poslanie považovali za nemožné.

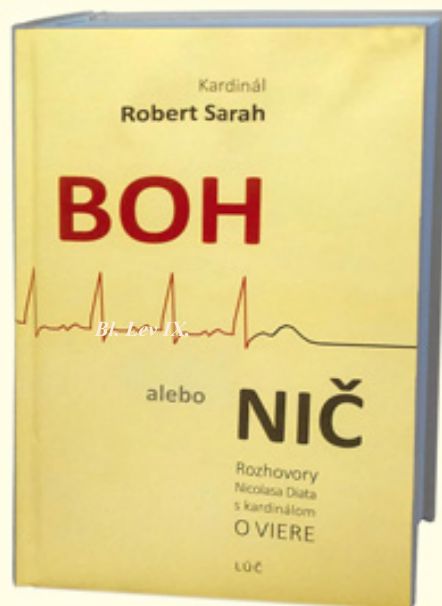
GILBERT KEITH CHESTERTON

Vydavateľstvo
LÚČ vydalo
knihu

kardinála
Roberta
SARAH

prefekta
Kongregácie
pre Boží kult
a disciplínu
sviatostí.

Pred osemdesiatimi rokmi sa konal vôbec prvý kongres slovenských spisovateľov

Dajme sa dokopy

V dolnom rade zľava: Andrej Mráz, Ilja G. Ehrenburg a Vladimír Clementis
V hornom rade zľava: Rudolf Dilong, Ján Poničan a Valentín Beniák

Na svätodušné sviatky roku 1936, v dňoch 30. mája až 1. júna zorganizoval Spolok slovenských spisovateľov v Trenčianskych Tepliciach Kongres slovenských spisovateľov, vedeckých pracovníkov a publicistov. Bol to vôbec prvý kongres slovenských spisovateľov.

Spoločensko-politická situácia na Slovensku v tridsiatych rokoch minulého storočia nebola jednoduchá. Spolu s protislovenskými tlakmi silneli aj tendencie o jednotnom „československom národe“, do toho prišli nielen Pribinove oslavy v Nitre v auguste 1933, ale aj nástup nacizmu v Nemecku. Prvý zjazd sovietskych spisovateľov (1934), o ktorého zideologizovaní ne treba pochybovať, no podľa Laca Novomeského, ako napísal v *Eláne*, „bol poznamenaný duchom zodpovednosti spisovateľa pred kritikou histórie a to literárnej, ako histórie spoločenskej“. O rok na to (1935) sa medzinárodný kongres spisovateľov v Paríži zamerával „na obranu kultúry a mieru“.

ZJEDNOTIŤ SA

Slovenskí spisovatelia si uvedomovali zložitú medzinárodnú i vnútornú situáciu, väčšina aj pripúšťala ideovú rozpoltenosť medzi sebou. Komunista Michal Chorvát koncom roka 1935 napísal, že treba riešiť „zásadný pomer ku kultúre a uvedomiť si, čo jej v dnešných časoch hrozí“. Tido J. Gašpar adresoval slovenským spisovateľom výzvu

Dajme sa dokopy. „Je vskutku veľa dôvodov na to, aby sa slovenskí spisovatelia dali dokopy,“ napísal v Eláne Laco Novomeský.

Keďže sa podobné názory či výzvy množili, Spolok slovenských spisovateľov (SSS), ktorého vtedajšiu členskú základňu tvorilo asi 40 členov, na valnom zhromaždení 28. marca 1936 sa rozhodol, že usporiada prvý kongres slovenských spisovateľov, vedeckých pracovníkov a publicistov. Hlavným cieľom kongresu malo byť zjednotenie slovenskej spisovateľskej a umeleckej inteligencie, a to bez ohľadu na konfesijnálne, svetonázorové či politické rozdiely.

Martin Rázus v *Eláne* rozumne uviedol, že literáti „nie sú a nemôžu byť homogénnym elementom“, pretože sú medzi nimi svetonázorové rozdiely či rôzny náhľad na literárne metódy. „Ale jedno je, čo si dovoľím prízvukovať: musí byť niečo, čo ich všetkých zjednocuje, a to niečo má tento kongres nájsť a na tom stavať. Ja vidím to niečo, to veľké niečo, vo všeobecnom vedomí všetkých našich perom pracujúcich dobrých ľudí, že sú a že sme robotníkmi v prvom

rade nášho slovenského národa. Tento národ, ktorý nás zrodil, je predmetom nášho pozorovania, tento národ nám dal po čiastočke zo svojho vrozeného talentu a tento národ má právo čakať v prvom rade schopnosti naše v jeho záujme, k jeho povzneseniu zúrokovať,“ napísal Rázus.

ŠTYRI OKRUHY TÉM

SSS sa chopil iniciatívy a 1. februára 1936 sa písomne spýtal potenciálnych účastníkov, či by sa zúčastnili na kongrese, kedy a kde by sa mala stretnutie konať a aký by mal byť program. Odpovede sa mali poslať do konca februára. Tie nedali na seba dlho čakať. Matička slovenská už v polke februára v svojej odpovedi uvítala „úmysel zvolať Kongres slovenských spisovateľov“.

Myšlienka zvolať kongres sa všeobecne zapáčila. Účasť nielen prisľúbili, ale aj prišli mnohí slovenskí spisovatelia, kritici, publicisti, pracovníci kultúry...

Hoci Výbor SSS spočiatku považoval za najvhodnejšie miesto na konanie kongresu Bratislavu alebo Piešťany, napokon sa organizátori zhodli na Trenčianskych Tepliciach. Navrhovaný termín počas svätodušných sviatkov sa ukázal ako najvhodnejší.

Výbor zostavil komisiu v zložení Janko Jesenský, Emil Boleslav Lukáč, Gejza Vámoš, Andrej Žarnov a Ján Poničan, ktorá vypracovala definitívny program rokovania. Na kongrese sa mali riešiť štyri okruhy otázok: rečová, ideová, propagačná, stavovská. Komisia určila 14 referentov, ktorí svoje príspevky pripravili tak, že ich už pred kongresom uverejnil časopis *Slovenské smery*, čím sa získalo viac času na diskusiu.

Význam kongresu mala podčiarknuť aj účasť celonárodných kultúrnych organizácií, ako aj zástupcovia českých a zahraničných spisovateľských kruhov. Napokon na kongres prišla početná skupina českých spisovateľov rozličného ideového zamerania, zahraničných literátov zastupoval delegát medzinárodného kongresu spisovateľov v Paríži Ilja Erenburg.

PANOPTIKUM

Dobový pozorovateľ sa v posledný májový deň roka 1936 mal na čo v Trenčianskych Tepliciach dívať. Stretli sa tu novoštúrovci, hlasisti, čiže čechoslovakisti, davisti, teda komunisti, a katolíci, zástancovia klasických literárnych foriem i modernisti... Toto jedinečné panoptikum, túžiace po „dani sa dokopy“ zobrazila ešte pred začiatkom kon-

gresu v *Eláne* Ludmila Rambouská v kariatúre príchodu spisovateľov na kongres. Jilemnický, Poničan a Novomeský kráčali pod červenou zástavou, Ján Smrek a Letz sa viezli na nákladnom aute z Prahy, Gejza Vámoš ako piešťanský veľpán na drožke ťahanej ženou, Milan Pišút na bicykli, Milo Urban na kolobežke, Ján Hrušovský na koni, Tido Gašpar na člne, Zuzka Zguriška na ometle, Andrej Mráz, Rázus, Tajovský a Hana Gregorová v železničnom vozni, pričom Lukáča autorka zobrazila ako konduktora.

Kongres prerokoval tieto hlavné referáty: *Slovenčina ako umelecký prostriedok výrazový*, ktorý predniesol Milan Pišút, Stanislav Mečiar vystúpil so *Slovenskou literatúrou a tradíciou*, Novomeský s *Dnešným stavom a vývojom slovenskej kultúry*, Poničan sa zameral na vzťah *Literatúry k spoločnosti*, Anton Štefánek zasa na *Mravnosť a kultúru*, Andrej Kostolný referoval na tému *Stav a úlohy slovenskej literárnej kritiky*. M. Urban sa vzdal referátu o vzťahu slovenskej literatúry k českej, a tak na túto tému odznel koreferát J. Zatloukala. Vzťah literatúry a školy rozobral Rudo Brtáň, referát o literatúre pre mládež predniesla Hana Gregorová, o slovenskom divadle Janko Borodáč, o literárnych stykoch so zahraničím Andrej Mráz. O referáte G. Vámoša *Stavovské problémy slovenských spisovateľov* diskusia nebola, nebolo na ňu času. Referáty Dobroslava Chrobáka *Propagácia a podporovanie slovenskej spisby* a Šándorov *Dom – stredisko spisovateľské* odložili na prediskutovanie na členskej schôdzi SSS.

Za najzávažnejšie referáty a následné diskusie sa považovali otázky literatúry a tradície, o vtedajšom stave slovenskej kultúry a jej ďalšieho vývoja, o vzťahu slovenskej a českej literatúry a o slovenčine ako umeleckom výrazovom prostriedku.

PRÍJEMNÉ PREKVAPENIE

Ohlas na kongres bol obrovský. Podarilo sa to, čo málokto čakal – naplnila sa výzva T. Gašpara o daní sa dokopy. Milo Urban to v *Eláne* okomentoval: „*Priebeh a výsledok kongresu prekvapil. Medzi inými i mňa. Nie div, lebo kto len trochu sleduje náš literárny život, ťažko mohol predpokladať, že by sa taká vekove, svetonázorovo i záujmovo divergentná spoločnosť, akú predstavujú dnešní slovenskí spisovatelia, vedela na niečom dohodnúť. No dohodla sa v mnohých veciach. Ba čo viac, určila si aj akési smernice pre ďalšiu prácu na literárnom poli.*“

Zľava: Ifja Erenburg, Rudolf Dilong a Vladimír Clementis

Spokojný T. Gašpar v *Eláne* napísal, že spisovateľov spojila spoločná povinnosť, spoločná láska a spoločný ideál. „*Nič teda, nijaké osobné, alebo kamarátske machle, ale jedine príležitosť príbuznej myšlienky nás, či už davistov, či matičiarov, alebo iných literárnych konfrátrov pobádala stretnúť sa na takzvanej generálnej línii, čiže v radostnej jednote našich viacerých ciest. Sme milovníkmi vízie o krajšej budúcnosti ľudstva a tá nás láka a dvíha k duchovným výšinám. Tá nás durí na čelo borby za myšlienku krajších životných možností.*“

Nič iné ako ona, táto magická myšlienka, ma napríklad spája tak s Milkom Urbanom ako s Novomeským, so Smrekom a s Kráľom, alebo Mečiarom atď. Myslím, že procedúra takéhoto spájania sa vyjasňuje i na Slovensku práve tak ako vo svete,“ napísal unesený T. Gašpar. A na záver článku napísal nadčasovú výzvu: „*Teraz pracujme, priatelia, závodme ušľachtile v práci, aby slovo – slovo slovenského ducha a túžob, skutkom stalo sa!*“

Spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímky: LA SNK, archív)

Prvé spoločné vyhlásenie slovenských spisovateľov

Spoločný prejav slovenských spisovateľov:

Prvý kongres slovenských spisovateľov zišiel sa v dobe, ktorá ťarchou svojich životných osudových problémov vyžaduje od nás jasné a burcujúce slová. Nehľadiac na našu rôznorodosť v tvorivých, ba i myšlienkových oblastiach, hovoríme jedným hlasom:

Slovenskí spisovatelia zostávajú verní borbe za slobodu a veľké ideály ľudstva, ktoré pomáhali tvorcom našej kultúry zabezpečiť národný dnešok. Sme odhodlaní brániť vydané hodnoty slobody, nech by už na ne siahal barbarský nepriateľ alebo jeho spojenci tu či v zahraničí. Budeme tak robiť v priateľskej družbe so spisovateľmi českými, nám najbližšími, ako rovní s rovnými.

Cítíme spoluzodpovednosť za osud nášho česko-slovenského štátu a slovenského národa, a preto budeme počúvať na jeho hlas a volanie po šťastí a novej ľudskosti. Chceme, aby naša literárna práca bola v súlade s túžbami ľudu za sociálnu slobodu a spravodlivosť, lebo v ich uskutočnení vidíme najlepšiu zábezpeku vydaných hodnôt a tvorenie ďalších podmienok na vzrast našej literatúry a kultúry. V tom je naše historické poslanie, tým včleňujeme slovenský národ do svetového kultúrneho a spoločenského dejstvomania, a staviame ho na stranu kultúrnej pokročilosti veľkých národov.

Podpisy 52 účastníkov kongresu

Pred 30 rokmi zomrel v exile kňaz a básnik katolíckej moderny Mikuláš Šprinc

Básnik prírody

Dňa 31. mája 2016 uplynulo 30 rokov od smrti výrazného predstaviteľa katolíckej moderny MIKULÁŠA ŠPRINCA. Počas štúdia teológie v Spišskej Kapitule sa spolu s Jankom Silanom, Paľom Ušákom-Olivom, Jánom Kováčom a Štefanom Schellingom spontánne označili za „pirátov krásy“. Vtedy ešte nikto z nich nemohol tušiť, čo všetko im už onedlho pripraví do cesty nemilosrdný osud...

Básnik, prozaik, esejista, prekladateľ, editor a redaktor Mikuláš Šprinc prežil podstatnú časť svojho plodného tvorivého života v zahraničí.

Narodil sa v Krompachoch (30. novembra 1914), po maturite na gymnáziu v Levoči sa zapísal na štúdium teológie v Spišskej Kapitule. V roku 1939 bol vysvätený za kňaza. Po trojročnom kaplánskom pôsobení v Spišskej Novej Vsi sa stal riaditeľom Slovenskej katolíckej akadémie, neskôr redaktorom časopisu *Kultúra* a generálnym tajomníkom Ústredia charity.

V priebehu teologických štúdií sa pod vplyvom J. Silana a P. Ušáka-Olivu venoval poézii, aj keď pôvodne ho oveľa väčší lákalo prekladateľstvo a záujem o európske kultúry. Pod vplyvom rektora kňazského seminára v Spišskej Kapitule Ferka Skyčáka sa systematicky zaoberal štúdiom modernej nemeckej i francúzskej filozofie a literatúry. Z talianskej spisby ho najväčšmi inšpiroval a formoval Giovanni Papini. Popri tom mladý Šprinc intenzívne rozvíjal kontakty s českým katolíckym vydavateľom, prekladateľom a kritikom Josefom Florianom (išlo o podobného bojovného ducha ako bol Papini).

OZVENY V SAMOTÁCH

M. Šprinc ako básnik knižne debutoval zbierkou sonetov *Ozveny v samotách* (1939), preložil Rilkeho *Duinské elégie*

(1942) a Papiniho *Lásku a smrť* (1943). Participoval na kolektívnom preklade filozofických statí jezuitského teológa Petra Lipperta *O láske a bolesti* (1942), ako i Papiniho *Esejí o umení* (1943). Spolu s J. Silanom pripravili na vydanie spomienkový zborník *Tak umieral básnik Paľo Oliva* (1942), do ktorého zaradili aj posledné básne predčasne zosnulého kamaráta a kňazského spolubrata.

V roku 1944 poskytol M. Šprinc rozhovor literárnemu kritikovi Jánovi E. Borovi, uverejnený v časopise *Akademik*. Na otázku, čo vyznáva v poézii, odpovedal: „*Ak sme už tak naučení hovoriť o izmoch, tak hádam ontologizmus. Pôsobí to azda ako klinec do hlavy, ale nezvyčajné je možno len meno. Umenie, a teda i poézia, je pokus o znovunastolenie strateného Raja na zemi. Je dokresľovaním integrity vecí a života. Je vyčarúvaním prostriedkami času a priestoru večnosti, stavu vecí a života, aký bol pred pádom človeka. Je zvýrazňovaním jemných a hrubých, zmyslom neprístupných súvislostí bytia, odhaľovaním jeho najjemnejšieho aspektu – krásy; je zmnožovaním a umocňovaním života, stvárňovaním onoho destilátu, ktorý sa hromadí v našom srdci dlhými skúsenosťami.*“

Ako redaktor *Kultúry* (1943 – 1944) sa Šprinc usiloval udržať jej modernú líniu, vytýčenú Ladislavom Hanusom a Jozefom Kútnikom. Na sklonku vojny

pripravil vedno s Rudolfom Dilongom, J. Silanom a Karolom Strmeňom spoločnú zbierku *Krv a slzy*, ktorou vyjadrili svoj protest proti vojne, násilniu, neslobode a deštrukcii. Keďže im zo strany domácich a sovietskych bezpečnostných zložiek hrozila fyzická likvidácia, rozhodol sa Šprinc v júni 1945 emigrovať.

RUŽA VO VÁZE

Po odchode do exilu spočiatku pôsobil ako pápežský delegát III. vatikánskej misie pre slovenských utečencov v Rakúsku a Nemecku. Po príchode do USA (1946) sa aktívne zapojil do tamojšieho krajanského života. Venoval sa všestrannej organizačnej, redakčnej, prekladateľskej a pedagogickej činnosti (vyučoval moderné jazyky na vyššej škole slovenských benediktínov v Clevelande, neskôr bol profesorom moderných jazykov a filozofie umenia v Borromeo Seminary of Ohio).

Postupne nadviazal aj na svoju predošlú literárnu tvorbu, čo potvrdzuje séria básnických zbierok, rôzne prozaické útvary, esejistické, náboženské i publicistické texty.

*Či nie som azda ruža?
Zajtra ma dajú možno do vázy
a roniť bude na mňa slzy dievčína.
Ale ja mlčať budem ako ticho oázy
a červenať sa ako malína;
preto, že úsmev môj je iba ošial,*

»»»

*tak ako všetko, čo chce šťastím byť.
Kde sú tie zrná, ktoré osud nepreosial
a ktorá krása nemusela zhnit?
I zastal básnik, veril ruži.
Komuže básnik neverí?
Naklonil sa a chcel ju bozkať:
jej trň mu vtisol pečať krvi na pery.*

SLUŽOBNÍK KRÁSY

Na popredného lyrika Slovenskej katolíckej moderny vyrástol Šprinc až v exile. K jedinej autorovej knihe veršov vydananej na Slovensku pribudlo v zahraničí ďalších 16 zbierok.

Pre poéziu Šprincovho prvého exilového tvorivého obdobia je príznačný najmä rozmer duchovnej a prírodnej lyriky. Nechýbajú však ani vlastenecky či politicky motivované básne, ako aj vnútorné vyznania človeka hľadajúceho vlastnú identitu. Tie sa vyznačujú jazykovou úspornosťou a štruktúrnou čistotou verša v intenciách post-symbolistickej estetiky (zbierky *Vinohrad*, 1950; *Na Floride sám*, *Tvárou proti slnku*, obe 1953; *Z poludnia a polnoci*, 1960; *Mladosť orla*, 1962; *Oči moje pútnice* 1965 a i.). Metamorfózy večne sa obnovujúcej prírody presvedčia básnika aj o premenách ľudského bytia. Na ich konci nie je smrť, ale Boh, nie zánik v ničote, ale pretrvanie vo večnosti.

V knihách veršov z druhej polovice 60. a zo 70. rokov minulého storočia rezonuje krása, symbolika prírody a radosť, osudové problémy človeka i bytia zobrazené pohľadom teistickej filozofie. Tvorca citlivo reaguje na rozmanité podnety, antagonizmy, ale aj spochybňovanie kresťanských princípov, čo so sebou priniesla realita povojnového rozdeleného sveta (zbierky *Andante*, 1967; *Bratislavský park*, 1968; *Piesne z Palidora*, 1970; *Korálový ostrov*, 1973; *Sonety o kráse*, 1976; *Tiché vody*, 1977 a iné).

V spomínaných dielach Šprinc nebol len „básnikom prírody“ a „nadprírody“, stále je aj „ontologikom“, ako sa to prejavilo už v debute *Ozveny v samotách*. Uvedenú skutočnosť zreteľne potvrdzujú autorove filozofické náhľady, resp. koncentrovanie sa na základné ontologické pojmy (napr. bytie, existencia, podstata a iné).

PREDOVŠETKÝM KŇAZ

Posledné básnické knižné opusy Mikuláša Šprince charakterizujú návraty do rokov mladosti, spomienky na rodný kraj a dávnych priateľov, nostalgia za domovom, premáhanie smútku na sklunku života a oslava poézie. To všetko je umocnené básnikovým duchovným po-

Janko Silan s priateľmi v Jablonke, rok 1941. Na snímke zľava: Janko Silan, Štefan Schelling, Ján Kováč a Mikuláš Šprinc.

hľadom na vonkajšie i vnútorné determinanty ľudskej existencie (zbierky *Z odviatych dní*, 1979; *Nezhasínajte hviezdy*, 1980; „*Z dialky*, 1982, *Olean-dre*, 1983 a i.). Autor v konkrétnom časopriestore priznáva, že ako „starnúci básnik svoj štýl nezmení“, nepodriadi sa „novej poetike“ a aj naďalej sa bude držať „svojej osvedčenej cesty“.

Keďže vlastnú tvorbu vnímal na konci pozemskej púte ako istý apoštolát, bolo prirodzené, že kňazské srdce v nej prevládalo nad básnickým intelektom. Podľa Júliusa Pašteku ide o „obdobný prípad ako Ján Haranta alebo Janko Silan: kňazstvo neprišlo u neho do rozporu s básnickým poslaním. Bol teda integrovanou literárnou osobnosťou.“

Sumarizujúc možno konštatovať, že poézia sa stala Šprincovi v exile viac než umeleckým prostriedkom; bola mu pomocníčkou a tešiteľkou, nástrojom služby, spevu, modlitby, adorácie. Zároveň predstavovala neodmysliteľnú súčasť jeho ľudského bytia, životného poslania, kňazskej existencie. Azda vo všetkých svojich zbierkach priznáva tvorca potešenie z krásy, ktorá vnútorne zaplňovala básnikovu samotu, inšpirovala ho k spevom, spájala s Bohom. Jacques Maritain kedysi napísal, že krása je v podstate „oblažujúca“, čím „vzbudzuje túžbu a roznečuje lásku“, strháva do nadšenia, unáša do extázy. Dôsledkom toho všetkého je, že poeta – v našom prípade M. Šprinc – chce byť nielen oddaným, ale priam poddaným služobníkom krásy. Na druhej strane si však plne uvedomuje, že podoba krásy je pre svoju mnohorakosť a viacznačnosť nezachytiteľná v prejavoch materiálnych i nemateriálnych, v sfére umenia aj v oblasti celej prírody.

*Živý stĺp tancujúcich mušiek,
blažené čisté jestvovanie,
roj skromných sivých popolušiek
večerný vánok neodvanie.*

*Nik nevie, kde noc prežijú,
každá si lôžko dakde ustlie,
a nečuteľnú mušiu symfóniu
vyhrávať budú hviezdne husle.*

*Nik nemá prednosť vo Vesmíre,
na všetkom žiaria Božie stopy,
najmenší lístok – to sú polia šíre.*

*Kvet lekna, keď si oči sklopí,
povie si ráno rozkošne a v úžase,
že do večera spievať bude o kráse.*

ŠTATISTICKÝ POHĽAD

Nedávne i aktuálne výročia protagonistov katolíckej moderny sú vhodnou príležitosťou na komplexnejšie ozrejmienie

» »

Povedali o Mikulášovi Šprincovi

GORAZD ZVONICKÝ, básnik: „Šprinc aj v básnickej tvorbe je filozof a teológ. Jeho poézia je adoráciou Boha a oslavou prírody a jej zjavov. On svojím dotykom hmotný svet zduchovňuje, aby ho povzniesol a duchovný svet zhmotňuje, aby ho sprístupnil. Preň však by bolo málo iba ospevovať prírodu v jej rozmanitých prejavoch. On je kňaz a príroda pod jeho zrakom, dychom a perom prechádza tajomným premenením akoby v omši.“

JÁN FRÁTRIK, básnik: „Poézia Mikuláša Šprince má všetky znaky úprimnosti. Je akoby čistý akord, cez ktorý sa dostávaš do iných a iných tónin, do inej sféry či už myšlienkového, spirituálneho, senzualného alebo dynamického chápania skutočnosti. Tomuto snaženiu prispôbuje aj svoj verš, ktorým majstrovske narába. Jeho sonety vytvárajú opravdivú básnickú zvonkohru. Je čistá ako kovú spiež, časová a sugestívne pôsobivá. Je to básnik prírody, obrátený tvárou k slnku, srdcom k Bohu.“

jej významu a skutočného miesta v súradniciach slovenskej literatúry a kultúry. Pripomeňme, že do roku 1945 mala katolícka moderna devätnásť príslušníkov, ktorí celkovo vydali 67 zbierok poézie. Po roku 1945 pribudli ďalší štyria autori, čo v reči čísel znamená, že disponovala až 23 predstaviteľmi.

Povojnovú produkciu – doma i v exile – možno vyčíslit' len približne. Na Slovensku uzrelo svetlo sveta vyše 50 kníh poézie od kňazských aj laických básnikov, v zahraničí (najmä zásluhou „nadproduktívneho“ R. Dilonga) to bolo takmer 60 titulov. Od roku 1932, čiže od vydania Hlbinovej debutovej zbierky *Začarovaný kruh*, považovanej za prvé dielo moderny, vyšlo do dnešných čias asi 180 básnických a iných knižiek.

V tejto súvislosti platí konštatácia, že katolícka moderna nebola striktné iba literárnym javom. Bezpochyby tiež predstavuje „fenomén duchovných dejín Slovenska“, pričom „zaručovala i zaručuje prepotrebný dialóg umenia s náboženstvom aj v treťom tisícročí“. Katolícku modernu tak možno oprávnene vnímať nielen ako „vzácné dedičstvo z predchádzajúceho storočia, ale i ako živý umelecko-ideový kvas najsúčasnejšej domácej literatúry, ktorý by ju vedel obrodit' svojou životnou pozitívnosťou a duchovnou pôsobivosťou“ (J. Pašteka).

Citované slová sa v plnej miere vzťahujú aj na osobnosť M. Šprinca, ktorý vytvoril básnické dielo so silným nadčasovým presahom a posolstvom.

NEVYUŽITÁ PRÍLEŽITOSŤ

Na margo rozmanitých kultúrnych úsilí slovenského exilu v slobodnom svete a ich spochybňovania, respektíve dehonestovania zo strany komunistického režimu sa Šprinc vyslovil jednoznačne: „Kto to nás chce spúšťať do hrobu; kto to vyhlasuje, že sme suchá ratolesť na strome národa; kto to hovorí, že sme vyemigrovali do prepadliska a do zabudnutia? Iba mŕtvi patria do hrobu a my sme živí a chceme žiť! Slovenský ústav v Clevelande, Slovenský ústav v Ríme, Slovenské kultúrne stredisko v Cambridge – to nie sú mŕtvolý, ale živé, tvorivé skutočnosti. Naše knižné nakladateľstvá a vydavateľstvá v Ríme, Clevelande, vo Švajčiarsku, v Cambridge – to nie sú ilúzie, to sú skutočnosti... To všetko sú živé hlasy živých slovenských sŕdc, živé kvety a ovocie na živom slovenskom strome v zahraničí!“

Zo Šprincovej rozsahom neveľkej prozaickej tvorby pripomenieme knihu *K slobodným pobrežiam* (1950), v ktorej pôsobivo opísal svoje zážitky z pu-

Účastníci slávnostného založenia Slovenského ústavu pri Opátstve sv. Andreja Svorada v Clevelande, Ohio, 15.9.1952. Na snímke zľava: Andrej Pír, Karol Strmeň, František Hrušovský, Teodor J. Kojiš, Jozef Cincík a Mikuláš Šprinc

tovania povojnovou Európou. Autorova bohatá publicistická činnosť zahŕňa množstvo úvah, čŕt, esejí, recenzií, komentárov, memoárov, prekladov a biografických príspevkov, uverejnených v slovenskom aj anglickom jazyku.

Nemožno opomenúť ani jeho dlhoročnú organizátorskú, redakčnú a editor-skú prácu. V roku 1954 založil a prakticky až do svojej smrti redigoval štvrtročník pre slovenskú kultúru *Most*, stál pri konštituovaní Slovenského ústavu v Clevelande (1952) a Spolku slovenských spisovateľov a umelcov v zahraničí (1956), spoluzakladal a redakčne viedol edície Slovenského ústavu, pôsobil ako referent Bernolákovej kultúr-

nej základiny, inicioval a na vydanie pripravil viaceré zborníkov, ročníkov či almanachov...

Pohnutý životný príbeh „piráta krásy“ Mikuláša Šprinca sa s definitívnou platnosťou uzavrel dňa 31. mája 1986 v meste Wickliffe (štát Ohio, USA). Sté výročie básnikovho narodenia pred poldruha rokom ponúklo azda poslednú možnosť komplexne zhodnotiť jeho širokospektrálnu exilovú činnosť, vďaka ktorej sa dlhodobo darilo uchovať v ďalekej cudzine slovenské slovo aj písmo. Žiaľ, ani túto príležitosť sme nevyužili...

PETER CABADAJ
(Snímky:SNLM, LA SNK)

PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

Rene Magritte: *Pamät'*

Modlitba

Do slnka máčam svoje pero,
na vlny píšem túto slohu:
plecia mi horia ako celopaľ,
klaniam sa v láske svojmu Bohu.

V polohe tejto škoda vravieť veľa,
veď Izák mlčky čakal otcov nôž:
keď súdiť prídeš, Bože dobrý,
k zatrateným ma nepolož.

Takéto si mi srdce stvoril,
nedá sa na ňom meniť nič:
miluje krásu, výraz Tvoj,
radosť a boje, nepokoj.

Do slnka máčam svoje pero,
do Tvojho Srdca, ktoré horí:
chcem byť jak kvet, čo kalich svoj
pred Tvojou tvárou nezatvorí.

Naplň ma, prosím, je to úprimné,
nech smejú sa všetci farizeji:
vyved' ma z temnôt bezpečne
do radosti a do nádejí.

Hlas

Počúvať môžem, ale vidieť nie
(ach, večné ľudské súženie).

Povedz mi, Bože, prečo je to tak?
Nevidel Ťa priamo ani Mojžiš:
zahalil Ťa pred ním biely mrak.

A nech nám teda stačí hlas,
hlas nad Jordánom abo na Táboře.
Pre Bytie Tvoje chýbajú nám tykadlá.

Ostávajú nám znaky výrečné,
vábenia večné na obzore.

Človek a slovo

„Nech akokoľvek sa básnik dotýka šírých priestorov, vrcholkov svojich snov a túžob, víťazstiev i prehier, nástojčivo si uvedomuje svoju pokoru, ale aj svoju zodpovednosť pri formovaní kresťanského spoločenstva a utužovania národného povedomia. Poézia MIKULÁŠA ŠPRINCA má všetky znaky úprimnosti.“

Janko Frátrik

Človek a slovo

Vták spieva, chce sa vyjadriť,
slovo je ale pre človeka;
kto stratí raz preň úctu,
ten ľudskosti sa zrieka.

Valí sa svetom mútna rieka
a zaplavuje pravdy polia:
krvácajúce srdcia blúdiace,
ktoré si plané cesty volia.

A to je smútok tohto storočia:
slepota chcená – ako navzdory.
Do blaženosti nikdy nevkróčia,
čo nechcú vidieť Božie obzory.

Niet starých abo nových právd,
pravda je ako biela ruža,
každý rok tá istá.
Beda tým, ktorí všetko hyzdia
a z ľudí spravia rumoviská.

Nad svetom hrmí, na oblohe blýska,
len zakotvený v Bohu môže vidieť
bytie a jeho zmysel zblízka.

Otázka

Žeby tak všetko ostalo,
len v plnej kráse, nevine?
Ó, slnko, ktoré perlíš sa
v mori a vo víne.

Otázka, ktorá mučí ma,
otázka, ktorá stále bolí:
Budú raz ešte krajšie
tie biele moje gladioly?

Vravia tí, ktorí brázdy orali
cez prázdne, pusté úhory,
že nový mesiac vyšiel už
nad moria, nad hory.

Ó, Bože, chráň mi starú vieru!
Kde sa to vlastne štvoráme?
A kým nám múdri múdrosť berú,
krv prisychá nám na dráme.

Básnik prírody

Vraveli, že som básnik prírody.
A čoho básnik môže byť?
Bral som z nej žiarne symboly
jednoducho ju osláviť.

Ako som ťa len miloval,
zem, tvoje svetlá, tvoje tieňe!
Slabikoval som význam tvoj,
hádanky tvoje v skrytom mene.

A vábilo ma tvoje viditeľno,
tá nevýslovnosť tvojej zmeny,
klopal som ako zúfalec
na hluché tvoje steny.

Hlásilo sa len tajomstvo,
tma bola mojim domovom;
cez ňu som matkom prenikal
k svetelným otvorom.

A unavený ležím pred nimi,
horím tu ako starý stoh;
srdce mi prudko búši
a krv mi prská z nôh.

Spiežovce večera

Chcel som tu spievať elégie,
tak sa mi vraj už patrí.
No slnko chcelo zapáliť
mi celkom iné vatry.

Chcel som byť smutný,
no ako budem, keď je jas;
tu kvitnú biele levandule,
nad morom zastal čas.

Pesničku spievam starú
a nech si vraví, kto čo chce;
počúvam, ako sparný večer
rozzvučal svoje spiežovce.

Oko mi padá prudko ako škovran,
keď sa tak spúšť'a na maky.
Tulácke moje staré srdce,
prečo len veriš v zázraky?

Staňte sa členom Klubu časopisu VOX

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre

VOX

Celý ročník
si môžete objednať

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te

priezvisko a adresu

VOX

Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre

Vydáva Rada KBS pre vedu, vzdelanie
a kultúru

Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox.zdruzenie@gmail.com
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK03 0200 0000 0035 0204 0751